Journal Website

Article history:
Received 07 October 2025
Revised 20 February 2026
Accepted 25 February 2026
Initial Publication 12 April 2026
Final Publication 22 December 2026

Dynamic Management and Business Analysis

Volume 5, Issue 4, pp 1-32

E-ISSN: 3041-8933

The Representation Framework of the Citizen–Shareholder Approach in Financial Reporting and Its Role in Enhancing Stakeholder Information Persuasion Desirability

Leyla. Seydabadi[1], Maryam. Shahri[1*], Monir. Jafaei Rahni[1], Mohamadreza. Abdoli[1]

[1] Department of Accounting, Sha.C., Islamic Azad University, Shahrood, Iran

*** Corresponding author email address**: maryam.shahri@iau.ac.ir

A r t i c l e I n f o

Article type:
Original Research

How to cite this article:
Seydabadi, L., Shahri, M., Jafaei Rahni, M., & Abdoli, M. (2026). The Representation Framework of the Citizen–Shareholder Approach in Financial Reporting and Its Role in Enhancing Stakeholder Information Persuasion Desirability. *Dynamic Management and Business Analysis, 5*(4), 1-32.
https://doi.org/10.61838/dmbaj.341

© 2026 the author(s). Published by Knowledge Management Scientific Association. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License.

A B S T R A C T

Objective: This study aims to develop a conceptual framework for citizen–shareholder-based financial reporting and examine its effect on the desirability of stakeholder information persuasion in capital market companies.

Methodology: The research adopted a mixed-methods design. In the qualitative phase, thematic analysis based on the Attride-Stirling framework and Braun and Clarke's coding procedure was conducted using 12 in-depth and semi-structured expert interviews. Open, axial, and selective coding processes led to the identification of basic, organizing, and global themes forming the theoretical framework of citizen–shareholder reporting. The reliability of extracted dimensions was evaluated through Delphi analysis using mean scores and agreement coefficients. In the quantitative phase, Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM) was employed to test the research hypothesis. Data were collected using a researcher-made questionnaire measuring citizen–shareholder reporting and a standardized stakeholder information persuasion questionnaire. Measurement model validity and reliability were assessed using factor loadings, Cronbach's alpha, composite reliability, and convergent validity indicators.

Findings: Qualitative findings resulted in a multidimensional conceptual framework explaining the components of citizen–shareholder reporting. Quantitative analysis demonstrated that implementing the citizen–shareholder reporting approach has a positive and statistically significant effect on stakeholder information persuasion desirability. The results indicate that socially responsible disclosure practices, human resource reporting functions, and operational governance transparency enhance organizational credibility, reduce information asymmetry, and strengthen psychological, instrumental, and structural persuasion mechanisms among stakeholders.

Conclusion: The findings suggest that transitioning from traditional financial reporting toward a citizen–shareholder framework improves organizational legitimacy, strengthens stakeholder engagement, and enhances persuasive information value in capital markets, positioning this approach as an emerging paradigm for modern financial disclosure systems.

Keywords: *Citizen–shareholder reporting, stakeholder information persuasion, financial disclosure, organizational legitimacy, information asymmetry*

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The transformation of contemporary corporate environments has fundamentally reshaped the role of financial reporting from a purely technical disclosure mechanism into a broader social communication system connecting corporations, investors, and society. Modern organizations increasingly operate within institutional contexts characterized by heightened stakeholder expectations, sustainability pressures, and demands for transparency. Within this evolving landscape, the concept of corporate citizenship has emerged as a central theoretical foundation redefining organizational accountability and legitimacy. Corporate entities are now viewed not only as economic actors but also as responsible citizens expected to contribute to social welfare, ethical governance, and sustainable development (Granados-Sánchez, 2025).

Corporate citizenship theory challenges traditional firm-centric perspectives by emphasizing the organization's embeddedness within society and its obligations toward diverse stakeholder groups. Scholars argue that integrating citizenship principles into corporate practices enhances legitimacy outcomes and strengthens stakeholder relationships (Andersen & Johansen, 2021). Collaborative governance research further demonstrates that legitimacy is increasingly derived from participatory and transparent interactions between organizations and citizens rather than from hierarchical authority alone (Dupuy & Defacqz, 2022). These developments have profound implications for financial reporting systems, which function as primary instruments for communicating organizational accountability.

Traditional financial reporting models were largely shaped by agency theory, focusing on reducing conflicts between managers and shareholders. However, such frameworks have become insufficient in environments characterized by concentrated ownership structures, complex stakeholder networks, and growing social expectations (Tore, 2017). Contemporary research highlights the need to protect shareholder rights through expanded transparency and information accessibility, particularly for minority investors (Mohammadi et al., 2024; Nwafor, 2021). Consequently, reporting practices must evolve beyond compliance-oriented disclosure toward stakeholder-centered communication.

The citizen–shareholder approach represents an emerging paradigm responding to this transformation. It conceptualizes shareholders not merely as capital providers but as social actors possessing informational, ethical, and participatory rights within corporate governance systems (Dibadj, 2010). This perspective aligns with corporate citizenship scholarship emphasizing ethical responsibility, social engagement, and stakeholder inclusiveness as integral components of organizational legitimacy (Hejazi & Nasiri, 2014; Kruggel et al., 2020). Empirical research shows that organizations adopting citizenship-oriented practices experience stronger stakeholder commitment and enhanced organizational trust (Rego et al., 2010).

Simultaneously, developments in sustainability reporting and intellectual capital disclosure have expanded the boundaries of financial reporting. Organizations increasingly disclose non-financial information related to human resources, governance quality, innovation capability, and environmental performance to satisfy stakeholder information needs (Mahmoudkhani et al., 2021; Moordui et al., 2024). Such disclosures contribute to competitive advantage by reinforcing transparency and fostering innovation-driven performance (Farida & Setiawan, 2025). Nevertheless, barriers to accessing meaningful corporate information persist, limiting stakeholders' ability to interpret financial data effectively

(Azizizadeh et al., 2023). Scholars argue that understandable explanations and narrative reporting are essential to overcome these limitations and enhance the persuasive value of financial information (Avi, 2023).

Information persuasion has therefore emerged as a key concept in modern reporting research. Unlike traditional disclosure quality measures, information persuasion focuses on how financial information influences stakeholder cognition, trust formation, and decision behavior (Barati & Abdoli, 2018). High-quality disclosure reduces uncertainty, limits opportunistic managerial behavior, and improves capital market efficiency (Hairston & Brooks, 2018; Zarei & Abdollahzadeh Shaghaghi, 2018). Evidence also indicates that transparent reporting improves forecast accuracy and investor confidence by providing a fair representation of underlying economic realities (Ayres et al., 2017).

Furthermore, sustainability assurance and social reporting practices strengthen corporate reputation and cognitive legitimacy within competitive markets (Hassan et al., 2020; Lu et al., 2015). Citizen-centered financial reporting has been recognized as a mechanism capable of translating complex financial data into socially meaningful information for stakeholders (Bracci et al., 2023). Recent accounting studies propose that integrating corporate citizenship principles into reporting systems enables organizations to respond effectively to social pressures while improving stakeholder persuasion outcomes (Abedi et al., 2025).

Despite growing theoretical attention, empirical frameworks explaining how citizen–shareholder reporting enhances stakeholder information persuasion remain limited. Addressing this research gap, the present study develops a representation framework for citizen–shareholder financial reporting and examines its influence on the desirability of stakeholder information persuasion.

Methods and Materials

This study employed a mixed-methods research design combining qualitative exploration with quantitative hypothesis testing. The qualitative phase aimed to construct a theoretical framework for citizen–shareholder financial reporting. Expert participants with professional experience in accounting, financial reporting, and capital market regulation were selected through purposive sampling. Data were collected through in-depth and semi-structured interviews designed to capture emerging dimensions of citizen-oriented reporting practices.

The qualitative analysis followed a systematic thematic analysis procedure. Interviews were transcribed, coded, and analyzed through iterative processes including open coding, axial coding, and selective coding. Emerging concepts were grouped into basic themes, organizing themes, and global themes forming a multidimensional conceptual model. The reliability of identified dimensions was evaluated using a Delphi procedure conducted in multiple rounds to achieve expert consensus regarding conceptual relevance and clarity.

Following model development, the study entered a quantitative phase. A researcher-developed questionnaire measured the implementation level of citizen–shareholder reporting, while a standardized instrument assessed stakeholder information persuasion desirability. Data were collected from participants associated with capital market companies. Structural relationships among variables were analyzed using Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM). Measurement model assessment included reliability, convergent validity, and discriminant validity evaluation prior to structural model testing.

E-ISSN: 3041-8933

Findings

Qualitative analysis resulted in the identification of a comprehensive framework describing citizen–shareholder financial reporting. The thematic analysis generated multiple hierarchical categories, including numerous basic themes consolidated into several organizing themes and overarching dimensions. These dimensions represented three principal domains: human resource reporting functions, operational governance structures, and social value disclosure practices.

The Delphi validation process confirmed strong agreement among experts regarding the relevance and coherence of the identified dimensions. All extracted themes exceeded established consensus thresholds, indicating theoretical stability and conceptual reliability of the proposed framework.

Quantitative analysis supported the hypothesized structural relationship between citizen–shareholder reporting and stakeholder information persuasion desirability. Measurement model evaluation demonstrated acceptable factor loadings, internal consistency reliability, and convergent validity across all constructs. Structural model results indicated a positive and statistically significant relationship between the implementation of citizen–shareholder reporting practices and stakeholder information persuasion.

The results further revealed that human resource disclosures contributed substantially to persuasive outcomes by improving perceptions of organizational competence and ethical responsibility. Operational governance disclosures strengthened transparency perceptions, while social value reporting enhanced stakeholder trust and engagement. Collectively, these reporting components improved psychological, instrumental, and structural dimensions of information persuasion.

The model explained a substantial proportion of variance in stakeholder information persuasion desirability, indicating strong explanatory power of the citizen–shareholder reporting construct. Overall findings demonstrate that expanding financial reporting beyond traditional financial metrics toward multidimensional disclosure enhances the persuasive effectiveness of corporate information in capital markets.

Discussion and Conclusion

The findings indicate that financial reporting is undergoing a structural transformation from a compliance-based accounting function toward a legitimacy-building communication mechanism. Citizen–shareholder reporting redefines disclosure practices by embedding ethical responsibility, social accountability, and stakeholder engagement into reporting systems. By integrating social values, governance transparency, and human capital information, organizations create reporting environments capable of influencing stakeholder perceptions rather than merely transmitting financial data.

The study demonstrates that persuasion in financial reporting emerges when stakeholders perceive alignment between organizational actions and communicated information. When reporting reflects broader social responsibilities and acknowledges stakeholder rights, information becomes more credible, interpretable, and influential. This transformation shifts financial reporting from passive disclosure toward active relational governance.

Citizen–shareholder reporting also contributes to reducing informational asymmetry between companies and stakeholders. Enhanced transparency allows stakeholders to interpret organizational intentions, evaluate long-term sustainability prospects, and form stable expectations regarding corporate

performance. As a result, financial reporting becomes a mechanism for trust production and institutional legitimacy rather than a technical reporting obligation.

Another implication concerns organizational competitiveness. Firms that adopt citizen-oriented reporting practices strengthen their reputational capital and improve stakeholder cooperation. By communicating innovation, sustainability performance, and ethical governance, organizations signal strategic reliability and long-term orientation. Such signals enhance investor confidence and reinforce market positioning.

The study further highlights the importance of integrating qualitative and narrative elements into financial reporting. Stakeholders increasingly require contextual explanations that translate complex financial figures into meaningful organizational stories. Citizen–shareholder reporting satisfies this demand by aligning financial disclosure with social narratives and shared values.

Overall, the research suggests that the citizen–shareholder framework provides a viable pathway for modernizing financial reporting systems. By combining economic transparency with social accountability, organizations can improve stakeholder persuasion, reinforce legitimacy, and foster sustainable relationships within capital markets. The transition toward citizen-centered reporting represents not merely an incremental improvement but a paradigmatic shift redefining the purpose and function of financial reporting in contemporary economic systems.

E-ISSN: 3041-8933

شاپای الکترونیکی: ۸۹۳۳-۳۰۴۱

مدیریت پویا و تحلیل کسب و کار

دوره ۵، شماره ۴، صفحه ۳۲-۱

وبسایت مجله

تاریخچه مقاله
دریافت شده در تاریخ ۱۵ مهر ۱۴۰۴
اصلاح شده در تاریخ ۱ اسفند ۱۴۰۴
پذیرفته شده در تاریخ ۶ اسفند ۱۴۰۴
اولین انتشار در تاریخ ۲۳ فروردین ۱۴۰۵
انتشار نهایی در تاریخ ۱ دی ۱۴۰۵

چارچوب بازنمایی رویکرد شهروند–سهامدار در گزارشگری مالی و بررسی نقش آن در مطلوبیت اقناع اطلاعاتی ذینفعان

لیلا سیدآبادی[۱]، مریم شهری[۱*]، منیر جفائی رهنی[۱]، محمدرضا عبدلی[۱]

۱. گروه حسابداری، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران

*ایمیل نویسنده مسئول: maryam.shahri@iau.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله

پژوهشی اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

سیدآبادی، لیلا.، شهری، مریم.، جفائی رهنی، منیر.، و عبدلی، محمدرضا. (۱۴۰۵). چارچوب بازنمایی رویکرد شهروند–سهامدار در گزارشگری مالی و بررسی نقش آن در مطلوبیت اقناع اطلاعاتی ذینفعان. *مدیریت پویا و تحلیل کسب و کار*، ۵(۴)، ۳۲-۱.

© ۱۴۰۵ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده(گان) است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY 4.0) صورت گرفته است.

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر ارائه چارچوبی مفهومی برای گزارشگری مالی مبتنی بر رویکرد شهروند–سهامدار و بررسی تأثیر آن بر مطلوبیت اقناع اطلاعاتی ذینفعان در شرکت‌های بازار سرمایه است. **روش‌شناسی:** این پژوهش با رویکرد روش‌شناسی ترکیبی انجام شد. در بخش کیفی، از تحلیل مضمون مبتنی بر الگوی آترید-استرلینگ و براون و کلارک با استفاده از ۱۲ مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاریافته با خبرگان حوزه حسابداری و بازار سرمایه استفاده گردید. فرآیند کدگذاری طی سه مرحله باز، محوری و انتخابی انجام شد که منجر به استخراج مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر گردید. پایایی ابعاد شناسایی‌شده از طریق تحلیل دلفی و سنجش معیار میانگین و ضریب توافق بررسی شد. در بخش کمّی، برای آزمون فرضیه پژوهش از روش حداقل مربعات جزئی (PLS) بهره گرفته شد. داده‌های کمّی از طریق پرسشنامه محقق‌ساخته برای سنجش گزارشگری شهروند–سهامدار و پرسشنامه استاندارد مطلوبیت اقناع اطلاعاتی ذینفعان جمع‌آوری شد و روایی و پایایی مدل اندازه‌گیری با استفاده از بارهای عاملی، آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و روایی همگرا ارزیابی گردید. **یافته‌ها:** نتایج تحلیل کیفی منجر به شناسایی مجموعه‌ای از مضامین چندسطحی شامل مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر در قالب یک چارچوب نظری منسجم برای گزارشگری شهروند–سهامدار شد. در بخش کمّی، نتایج مدل ساختاری نشان داد که کاربست رویکرد شهروند–سهامدار در گزارشگری مالی تأثیر مثبت و معناداری بر مطلوبیت اقناع اطلاعاتی ذینفعان دارد. یافته‌ها حاکی از آن است که افشای اطلاعات مبتنی بر مسئولیت اجتماعی، کارکردهای منابع انسانی و ساختارهای عملیاتی شرکت، موجب افزایش اعتمادپذیری، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و تقویت اقناع روان‌شناختی، ابزاری و ساختاری ذینفعان می‌شود. **نتیجه‌گیری:** پژوهش نشان داد که گذار از گزارشگری سنتی به گزارشگری مبتنی بر شهروند–سهامدار می‌تواند سازوکاری مؤثر برای ارتقای مشروعیت سازمانی، افزایش کیفیت تعامل شرکت با ذینفعان و تقویت قابلیت اقناع اطلاعاتی در بازار سرمایه باشد و به عنوان الگوی نوین افشا در محیط‌های رقابتی مالی مطرح گردد.

کلیدواژگان: *گزارشگری شهروند–سهامدار، اقناع اطلاعاتی ذینفعان، افشای اطلاعات، مشروعیت سازمانی، عدم تقارن اطلاعاتی*

مقدمه

تحولات پارادایمی در علوم انسانی و اجتماعی طی دهه‌های اخیر نشان می‌دهد که سازمان‌ها دیگر صرفاً نهادهایی اقتصادی با هدف حداکثرسازی سود تلقی نمی‌شوند، بلکه به عنوان بازیگران اجتماعی دارای مسئولیت‌های شهروندی در برابر جامعه و ذینفعان شناخته می‌شوند. شکل‌گیری مفهوم «شهروندی جهانی پایدار» بیانگر گذار از رویکردهای کلاسیک اداره سازمان‌ها به الگوهایی است که در آن مشروعیت اجتماعی، پاسخگویی و مشارکت ذینفعان به عناصر بنیادین حکمرانی سازمانی تبدیل شده‌اند (Granados-Sánchez, 2025). در چنین بستری، سازمان اقتصادی نه تنها تولیدکننده ارزش مالی، بلکه کنشگری اجتماعی محسوب می‌شود که باید نسبت به پیامدهای تصمیمات خود برای شهروندان، سرمایه‌گذاران و جامعه پاسخگو باشد.

گسترش نظریه شهروندی به حوزه مدیریت و بازار سرمایه موجب تغییر بنیادین در رابطه میان شرکت‌ها و سهامداران شده است. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که رویکرد شهروندی سازمانی می‌تواند ساختارهای بازاریابی، مدیریت و ارتباطات شرکتی را از تمرکز صرف بر مالکیت سرمایه به سمت توجه به حقوق شهروندی ذینفعان سوق دهد (Andersen & Johansen, 2021). این تحول همزمان با افزایش انتظارات اجتماعی از بنگاه‌های اقتصادی رخ داده و موجب شده است که شرکت‌ها برای حفظ مشروعیت و اعتماد عمومی، الگوهای جدیدی از تعامل با ذینفعان اتخاذ نمایند (Dupuy & Defacqz, 2022). در نتیجه، مفهوم شرکت به‌مثابه «شهروند مسئول» به یکی از محورهای اصلی ادبیات نوین حسابداری و گزارشگری تبدیل شده است.

از منظر نظریه نمایندگی، تمرکز سنتی بر تضاد منافع میان مدیران و مالکان، چارچوب غالب تحلیل روابط شرکتی را شکل می‌داد؛ اما در شرکت‌های دارای مالکیت متمرکز یا شبکه‌های ذینفعی پیچیده، این چارچوب دیگر پاسخگوی واقعیت‌های اقتصادی جدید نیست (Tore, 2017). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که حفاظت از حقوق سهامداران، به‌ویژه سهامداران خرد، مستلزم توسعه سازوکارهای شفافیت اطلاعاتی و پاسخگویی گسترده‌تر است (Nwafor, 2021). در همین راستا، مطالعات بازار سرمایه بر ضرورت بازتعریف حقوق شهروندی سهامداران و تقویت سازوکارهای افشا تأکید کرده‌اند (Mohammadi et al., 2024).

تحول مذکور همزمان با گسترش مفهوم شهروند شرکتی در ادبیات مسئولیت اجتماعی سازمان‌ها رخ داده است. شهروند شرکتی بیانگر تعهد بنگاه اقتصادی به ارزش‌های اخلاقی، اجتماعی و زیست‌محیطی جامعه است و از شرکت انتظار می‌رود فراتر از الزامات قانونی عمل نماید (Hejazi & Nasiri, 2014). این مفهوم در ادامه توسعه یافته و به عنوان چارچوبی چندسطحی شامل مسئولیت‌های اقتصادی، قانونی، اخلاقی و داوطلبانه معرفی شده است (Kruggel et al., 2020). بررسی‌های نظری نشان می‌دهد که سازوکارهای توسعه شهروندی شرکتی در سطوح سازمانی، نهادی و اجتماعی عمل می‌کنند و منجر به افزایش تعهد عاطفی ذینفعان نسبت به سازمان می‌شوند (Rego et al., 2010).

پژوهشگران همچنین تأکید می‌کنند که شهروندی شرکتی بدون ترجمه آن به نظام گزارشگری مالی، نمی‌تواند اثرگذاری واقعی بر تصمیم‌گیری ذینفعان داشته باشد (Shinkle & William Spencer, 2012). در واقع گزارشگری مالی به عنوان زبان ارتباطی شرکت با بازار، مهم‌ترین ابزار تحقق پاسخگویی شهروندی محسوب می‌شود. مطالعات نشان داده‌اند که گزارشگری مبتنی بر شهروندی می‌تواند فشارهای اجتماعی و نهادی را به سازوکارهای افشای شفاف تبدیل نماید (Sharif Khafri et al., 2022). این دیدگاه، گزارشگری مالی را از یک فرآیند صرفاً فنی به یک سازوکار اجتماعی ـ ارتباطی ارتقاء می‌دهد.

در سال‌های اخیر، توجه پژوهشگران به توسعه گزارشگری پایدار و سرمایه فکری پایدار افزایش یافته است؛ زیرا سازمان‌ها برای کسب مزیت رقابتی ناچار به ارائه اطلاعاتی فراتر از شاخص‌های مالی سنتی هستند (Moordui et al., 2024). استراتژی‌های نوآورانه و عملکرد

E-ISSN: 3041-8933

مبتنی بر دانش، زمانی می‌توانند مزیت رقابتی ایجاد کنند که در قالب گزارشگری قابل فهم برای ذینفعان ارائه شوند (Farida & Setiawan, 2025). این تحول سبب شده است که گزارشگری مالی به ابزاری برای خلق ارزش و اعتماد تبدیل گردد.

با وجود این پیشرفت‌ها، یکی از چالش‌های اساسی نظام‌های گزارشگری مالی، عدم دسترسی کافی ذینفعان به اطلاعات معنادار و قابل فهم است. مطالعات نشان می‌دهد که موانع نهادی و ساختاری همچنان مانع تحقق شفافیت اطلاعاتی در شرکت‌های تجاری هستند (Azizizadeh et al., 2023). ارائه صرف استانداردهای حسابداری یا ارجاع به گزارش‌های فنی بدون تبیین مفهومی، توان اقناعی اطلاعات مالی را کاهش می‌دهد (Avi, 2023). بنابراین کیفیت گزارشگری نه تنها به میزان افشا، بلکه به قابلیت فهم و تفسیر اطلاعات وابسته است.

کیفیت افشا از دیدگاه حسابداری شامل ویژگی‌هایی همچون مربوط بودن، قابلیت مقایسه، به‌موقع بودن و شفافیت اطلاعات است که نقش تعیین‌کننده‌ای در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران دارد (Zarei & Abdollahzadeh Shaghaghi, 2018). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که افزایش کیفیت گزارشگری مالی می‌تواند مدیریت سود و رفتارهای فرصت‌طلبانه را محدود نماید و اعتماد بازار سرمایه را افزایش دهد (Hairston & Brooks, 2018). همچنین گزارشگری مالی منصفانه، بازنمایی دقیق‌تری از واقعیت اقتصادی شرکت فراهم می‌کند (Ayres et al., 2017).

در همین چارچوب، اقناع اطلاعاتی ذینفعان به عنوان یکی از کارکردهای نوین گزارشگری مالی مطرح شده است. اقناع اطلاعاتی فراتر از اطلاع‌رسانی صرف بوده و به توانایی اطلاعات در ایجاد اعتماد، نگرش مثبت و رفتار سرمایه‌گذاری در ذینفعان اشاره دارد (Barati & Abdoli, 2018). مطالعات تجربی نشان داده‌اند که افشای هدفمند اطلاعات می‌تواند رفتارهای مالی و تصمیمات سرمایه‌گذاری را تحت تأثیر قرار دهد (Wang et al., 2018). از این منظر، گزارشگری مالی به ابزاری برای مدیریت ادراکات بازار تبدیل می‌شود.

افزون بر این، توسعه گزارشگری پایداری و شهروندی سازمانی با افزایش اهمیت عوامل اجتماعی و زیست‌محیطی در عملکرد شرکت‌ها همراه بوده است. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که گزارشگری پایداری موجب تقویت شهرت اجتماعی شرکت و افزایش مشروعیت شناختی آن در بازار می‌شود (Lu et al., 2015). همچنین ارائه اطمینان داوطلبانه نسبت به گزارش‌های پایداری می‌تواند اعتماد ذینفعان را افزایش دهد (Hassan et al., 2020). چنین تحولاتی بیانگر آن است که گزارشگری مالی دیگر صرفاً ابزار پاسخگویی مالی نیست بلکه مکانیزمی برای تعامل اجتماعی سازمان محسوب می‌شود.

از سوی دیگر، شهروندی شرکتی در محیط‌های رقابتی به عنوان عاملی برای شکل‌دهی سرمایه اجتماعی سازمان شناخته شده است. مطالعات نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری شهروندان در پروژه‌های اجتماعی و انرژی، مشارکت اقتصادی و اعتماد جمعی را افزایش می‌دهد (Wu et al., 2022). این امر بیانگر آن است که مفهوم شهروندی، حتی در حوزه سرمایه‌گذاری مالی نیز نقش تعیین‌کننده‌ای دارد.

در حوزه حسابداری، حرکت به سوی گزارشگری روایی و روایت‌محور نیز نشان‌دهنده تلاش برای انسانی‌سازی اطلاعات مالی است؛ زیرا روایت‌پردازی مالی می‌تواند پیچیدگی اطلاعات را برای ذینفعان قابل درک سازد (Daneshpazhooh et al., 2024). این رویکرد با دیدگاه شهروند-محور در گزارشگری همسو است و به افزایش تعامل میان شرکت و جامعه منجر می‌شود.

مطالعات جدید در حوزه شهروندی شرکتی سبز نیز نشان می‌دهد که راهبردهای گزارشگری پایدار می‌توانند به تعیین مناسب‌ترین الگوهای افشا در چارچوب توسعه پایدار کمک نمایند (Mobaraki et al., 2024). شناسایی مؤلفه‌های گزارشگری پایداری در صنایع مختلف نیز بیانگر ضرورت ادغام ارزش‌های اجتماعی، محیط‌زیستی و اقتصادی در گزارشگری مالی است (Mahmoudkhani et al., 2021). چنین رویکردی موجب تقویت پاسخگویی و مشروعیت سازمانی می‌شود.

نهادهای حرفه‌ای حسابداری نیز در سال‌های اخیر تلاش کرده‌اند با همگرایی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، قابلیت مقایسه و شفافیت اطلاعاتی را افزایش دهند (Soleimani Amiri & Rasouli, 2017). با این حال، برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهد که تمرکز صرف

بر الزامات استانداردی بدون توجه به نیازهای ادراکی ذینفعان، نمی‌تواند سطح مطلوبی از اقناع اطلاعاتی ایجاد کند (Hashemi & Mirzaei, 2016). بنابراین لازم است گزارشگری مالی به سمت رویکردی ارزش‌محور و ذینفع‌محور حرکت کند.

ادبیات پژوهش همچنین نشان می‌دهد که مفهوم شهروند-سهامدار می‌تواند حلقه اتصال میان حقوق شهروندی و مالکیت سرمایه باشد. این مفهوم بیان می‌کند که سهامداران نه فقط مالکان سرمایه بلکه شهروندانی با حقوق اطلاعاتی، اخلاقی و اجتماعی هستند (Dibadj, 2010). در نتیجه، گزارشگری مالی باید پاسخگوی نیازهای چندبعدی آنان باشد.

پژوهش‌های نوین در حوزه حسابداری مدیریت نشان داده‌اند که گزارشگری شهروندی می‌تواند نیازهای اطلاعاتی ذینفعان را به شکلی مؤثرتر اقناع نماید و چارچوبی نوین برای ارتباطات مالی سازمان فراهم آورد (Abedi et al., 2025). همچنین مطالعات حسابداری عمومی نشان می‌دهد که اصلاحات نهادی زمانی موفق خواهند بود که به نهادینه‌سازی پاسخگویی اجتماعی در نظام گزارشگری منجر شوند (Jorge et al., 2020). در این مسیر، گزارشگری شهروند-محور می‌تواند به عنوان سازوکاری برای ارتقای اعتماد عمومی و کاهش شکاف اطلاعاتی میان شرکت و جامعه عمل کند (Bracci et al., 2023).

از منظر مشروعیت شناختی سازمان، ادراک صداقت و پرهیز از ریاکاری اطلاعاتی نقش مهمی در پذیرش اجتماعی شرکت‌ها دارد؛ زیرا عدم انطباق میان ادعاها و عملکرد واقعی، مشروعیت شناختی سازمان را تضعیف می‌کند (Zhang et al., 2023). بنابراین گزارشگری مالی باید بازتابی واقعی از عملکرد اقتصادی و اجتماعی شرکت باشد.

جمع‌بندی مباحث نظری نشان می‌دهد که گذار از گزارشگری سنتی به گزارشگری مبتنی بر رویکرد شهروند–سهامدار پاسخی به تغییرات محیط نهادی، افزایش آگاهی ذینفعان و پیچیده‌تر شدن روابط شرکت با جامعه است. این رویکرد با ادغام مفاهیم شهروندی سازمانی، کیفیت افشا و اقناع اطلاعاتی، می‌تواند چارچوبی نوین برای ارتقای مشروعیت، شفافیت و اعتماد در بازار سرمایه فراهم آورد.

هدف این پژوهش ارائه چارچوب بازنمایی گزارشگری مالی مبتنی بر رویکرد شهروند–سهامدار و بررسی تأثیر آن بر مطلوبیت اقناع اطلاعاتی ذینفعان در شرکت‌های بازار سرمایه است.

روش پژوهش

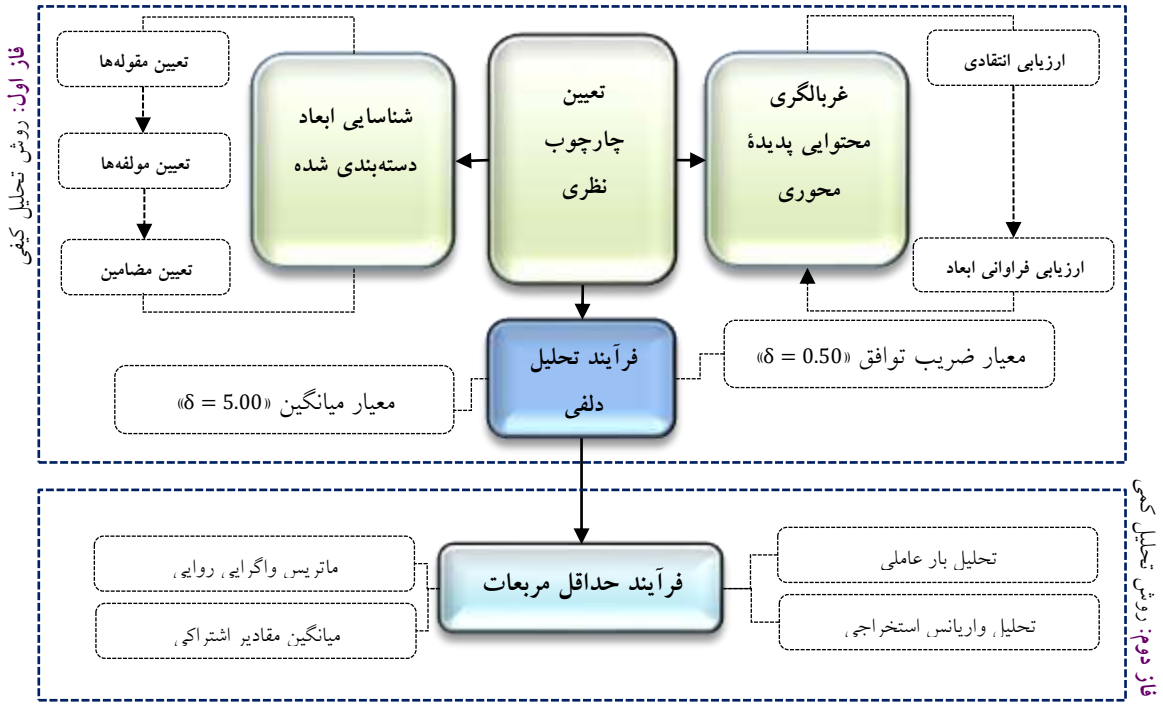
از آنجاییکه کاربست رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی باتوجه به مباحث مطرح شده در مبانی نظری از انسجام نظری لازم در سطح شرکت‌های بازار سرمایه برخوردار نمی‌باشد، لذا این پژوهش را از نظر نتیجه، در دسته پژوهش‌های توسعه‌ای قرار می‌گیرد. در واقع باتوجه به فقدان چارچوب نظری منسجم در پژوهش‌های گذشته مبنی بر توسعه‌ی شناختی این مفهوم در بستر دانش حسابداری، این مطالعه تلاش دارد تا به ماهیت شناختی این مفهوم، معنای منسجم‌تری از نظر شناخت ابعاد به جامعه‌ی علمی ارائه دهد. از نظر هدف، این پژوهش در زمره پژوهش‌های اکتشافی قرار می‌گیرد، چراکه معمولاً تمرکز بر طرح‌های اکتشافی، به دلیل فقدان محورهای قابل تعمیم یک پدیده مورد استفاده در بستر مطالعه ایجاد می‌شود، که یا به اندازه‌ی کافی موضوع مورد بررسی نوظهور و جدید باشد که هیچ استناد مفهومی در آن وجود نداشته باشد و یا اینکه موضوع مورد بررسی به لحاظ بستر مورد مطالعه نوع و جدید باشد و پژوهش‌های گذشته نسبت به یک مدل قابل اتکاء دارای روایی و پایایی اقدام ننموده باشند. براین اساس از طریق رویکرد اکتشافی در پژوهش‌های کیفی، طی مصاحبه و شیوه‌های کدگذاری مرسوم اقدام به شناسایی جنبه‌های نوظهوری از مفهوم مورد بررسی می‌شود. لذا باتوجه به اینکه پدیده‌ی کاربست رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی در گذشته به عنوان یک پارادایم ساختاری مورد توجه نبوده است، این مطالعه از طریق تحلیل مضمون اقدام به ارائه‌ی چارچوب نظری این پدیده در بستر مطالعه می‌نماید. در نهایت رویکرد پژوهشی مطالعه‌ی حاضر، به‌لحاظ منطق گردآوری داده‌ها نیز، از نوع ترکیبی است؛

E-ISSN: 3041-8933

زیرا به بررسی پدیده‌ای می‌پردازد که چارچوب جامع درباره آن در حیطه‌های نظری حسابداری در سطح کارکردهای بازار سرمایه وجود ندارد و یا مورد اجماع نیست. لذا ابتدا از طریق تحلیل بخش کیفی و با اتکاء به‌روش تحلیل مضمون تلاش می‌شود تا ابعاد کاربست رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی در قالب یک مدل چند بُعدی ارائه شود. برای این منظور از رویکرد براون و کلارک[1] (۲۰۰۶) استفاده می‌شود تا با استفاده از مصاحبه با خبرگان، طی سه مرحله کدگذاری، چارچوب کاربست رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی تدوین شود. پس از ارائه مدل و سنجش پایایی ابعاد آن از طریق تحلیل دلفی، در تحلیل کمّی از طریق حداقل مربعات جزئی، در فاز آخر تحلیل نیز از طریق حداقل مربعات جزئی (PLS) اقدام به آزمون فرضیه پژوهش می‌شود تا بررسی شود کاربست رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی می‌تواند مطلوبیت اقناع ذینفعان را تقویت نماید. لذا براساس توضیح مربوط به تفکیک روش شناسی، نمودار مربوط به پیاده‌سازی تحلیل‌ها به تفکیک در شکل (۱) ارائه می‌شود، تا درک منسجم‌تری نسبت به موضوع مطالعه ایجاد شود.

شکل ۱

نتایج آزمون ریشه واحد برای متغیرها

مشاهده‌ی این روابط در دو بخش کیفی و کمی، در واقع بازنمایی فرآیندهای پیاده سازی تحلیلی در این مطالعه تلقی می‌شود که می‌تواند در توسعه‌ی ادراک از طی مسیرهای تحلیل جهت رسیدن به پاسخ‌های مطالعه کمک نماید.

در بخش کیفی پژوهش که از طریق تحلیل مضمون و مصاحبه نسبت به جمع‌آوری داده‌ها بهره برده شده است. براین اساس ابتدا از مصاحبه‌های عمیق و سپس از مصاحبه‌های نیمه‌عمیق با زمان متوسط یک ساعت استفاده گردید. در تشریح پروتکل مصاحبه بایستی بیان گردد، در آغاز فرآیند جمع‌آوری داده‌های بخش کیفی، عموماً بدون ساختار انجام گرفت، چراکه این موضوع به ایجاد دیدگاه‌های متفاوت در مورد موضوع پژوهش به محقق کمک می‌نمود، اما در مراحل بعدی فرآیند جمع‌آوری داده‌ها در بخش کیفی، بدلیل معنا پیداکردن مفاهیم،

[1] Braun & Clarke

مصاحبه‌ها به سمت نیمه‌عمیق یا اصطلاحاً نیمه‌ساختاریافته هدایت شد، تا چارچوب نظری هدفمندی به منظور تولید محتوای اثربخش‌تر ایجاد شود. این کار می‌تواند به کاهش تأثیرگذاری گرایش یا جهت ناشی از تئوری‌های مبتنی بر ادبیات تحقیق در حین گردآوری داده‌ها، کمک شایانی نماید. یکی از مهمترین بخش‌های تحلیل‌های کیفی همچون تحلیل مضمون، اتمام مصاحبه‌ها می‌باشد، که رسیدن به نقطه اشباع به عنوان یک فرآیند و استراتژی در این تحلیل بسیار حائز اهمیت بود. محققان پس از هر مصاحبه، شروع به کدگذاری باز و تا حدی کدگذاری انتخابی می‌نمودند تا مفاهیم و اشتراکات‌شان مشخص گردد و بر این اساس در هر مرحله کدهای ایجادشده از مرحله‌ی کدگذاری انتخابی باهم مورد مقایسه قرار می‌گرفتند. چراکه استفاده از مقایسه دائمی سبب کنترل پی‌درپی مفاهیم جدید، بسط و توسعه و مقایسه طبقه‌بندی‌ها و تصمیم‌گیری درباره کافی‌بودن یا نبودن طبقه‌بندی‌های موجود می‌شود (واستِل[1]، ۲۰۰۱). در واقع در مرحله‌ی کدگذاری محوری، محقق هرگونه ایده نوظهور، کدها و طبقه‌بندی‌های احتمالی و روابط بین طبقه‌بندی‌های اصلی و فرعی را بر مبنای مشابهت ثبت و ضبط می‌کند. در مرحله‌ی کدگذاری انتخابی طبقه‌بندی‌های فرعی و طبقه‌بندی اصلی بر مبنای چارچوب نظری ساخته می‌شوند. سپس براساس تدوین چک لیست هفت گزینه‌ای لیکرت از مشارکت‌کنندگان خواسته شد تا نظر خود را درباره میزان مربوط و مناسب بودن هر گزاره بر روی طیفی بین ۱ تا ۷ مشخص می‌نمود. در هنگام توزیع پرسشنامه‌ها، موارد لازم در مورد اهداف تحقیق و چگونگی تکمیل پرسشنامه‌ها و زمان جمع‌آوری آن‌ها تلاش گردید از طریق یاداشت همراه پرسشنامه توضیح داده شد. باتوجه به برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته طی سه ماه، پرسشنامه‌ها جمع‌آوری گردید. در صورتی که فرد یا افرادی پرسشنامه ارسال شده مرحله اول و دوم را عودت ندادند و یا بصورت ناقص تکمیل نمودند، برنامه‌ریزی‌هایی برای تماس با این افراد برای عودت پرسشنامه و در صورت لزوم ارسال مجدد پرسشنامه انجام گرفت.

این پژوهش به لحاظ جمع‌آوری داده‌ها در بخش کمّی از تحلیل حداقل مربعات جزئی بهره برده شد. در این بخش باتوجه به سنجش متغیر وابسته (مطلوبیت اقناع اطلاعاتی ذینفعان) از طریق پرسشنامه استاندارد، و برای سنجش متغیر کاربست گزارشگری بر پایهٔ رویکرد شهروند-سهامدار از پرسشنامه محقق ساخت استفاده می‌شود تا از این طریق بتوان نسبت به آزمون فرضیه پژوهش اقدام نمود. هر دو پرسشنامه براساس مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً موافقم (۵) تا کاملاً مخالفم (۱) تشکیل شده است. در ادامه نسبت به ارائه‌ی تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش در این بخش اقدام می‌شود.

همانطور که پیش‌تر توضیح داده شد، به دلیل نبود پرسشنامه استاندارد برای سنجش گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار، از تحلیل مضمون با استفاده از رویکرد آترید-استرلینگ[2] (۲۰۰۱) بهره برده شد که پس از انجام فرآیند تحلیل دلفی، طی سه مرحله کدگذاری جهت شناسایی زمینه‌های پیاده‌سازی گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار، مجموعاً ۳۴ مضمون پایه؛ ۷ مضمون سازمان دهنده و ۳ مضمون فراگیر در قالب یک مدل هفت بُعدی ارائه شدند. لذا باتوجه به تأیید مضامین سازمان دهنده مبنی بر پیاده‌سازی گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار، پرسشنامه محقق ساخته متغیر مستقل این مطالعه در قالب ۷ سوال با سه خرده مقیاس که مضامین فراگیر این مطالعه را تشکیل می‌دادند، بسط داده شد تا براساس مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای مورد سنجش قرار گیرد. لذا می‌توان طبق جدول (۱) نسبت به ارائه‌ی پرسشنامه محقق ساخت جهت توزیع بین مشارکت‌کنندگان و آزمون‌های تحلیلی اقدام نمود.

[1] Wastell
[2] Attride-Stirling

E-ISSN: 3041-8933

جدول ۱

پرسشنامه محقق ساخت زمینه‌های پیاده‌سازی گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار

مضامین فراگیر	سوال	شرح سوال	مقیاس لیکرت				
			۵	۴	۳	۲	۱
کارکردهای عملکردی منابع انسانی در گزارشگری	۱	آیا افشاء کارکردهای توسعهٔ منابع‌انسانی در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت، می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☐	☐	☐	☐
	۲	آیا افشاء کارکردهای نوآورانهٔ منابع‌انسانی در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت، می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☒	☐	☐	☐
کارکردهای ساختار عملیاتی در گزارشگری	۳	آیا افشاء اثربخشی سیستم‌های فناوری مالی در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت، می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☐	☐	☐	☐
	۴	آیا افشاء ویژگی‌های هیئت‌مدیره در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☐	☐	☐	☐
کارکرد ارزش‌های اجتماعی در گزارشگری	۵	آیا افشاء مدیریت آلایندگی‌های زیست‌محیطی در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☐	☐	☐	☐
	۶	آیا افشاء ظرفیت‌های حمایتی از سهامداران در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☐	☐	☐	☐
	۷	آیا افشاء مدیریت مصرف انرژی در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☐	☐	☐	☐

به منظور سنجش مطلوبیت اقناع اطلاعاتی ذینفعان همانطور که پیش‌تر توضیح داده شد، از پرسشنامه استاندارد براتی و عبدلی (۱۳۹۷) استفاده می‌شود. طبق این پرسشنامه، محرک‌های مطلوبیت اقناع اطلاعاتی ذینفعان براساس یک پرسشنامه ۱۲ سوالِ و مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً موافقم (۵) تا کاملاً مخالفم (۱) مورد بررسی قرار می‌گیرد. این پرسشنامه شامل ۳ خرده مقیاس می‌باشد که به ترتیب زیر ارائه می‌شوند:

کارکردهای روانشناختیِ اقناع در افشاء اطلاعات: این خرده مقیاس، جنبه‌های کارکردی از اثرگذاری روانشناختی افشاء اطلاعات را در بر می‌گیرد که به تهییج و تحریک انگیزه‌های مثبت سهامداران در حمایت از عملکرد شرکت در کسب بازده مثبت می‌شود. در واقع در این خرده مقیاس شرکت به دنبال جلب حمایت عاطفی سهامداران می‌باشد.

جدول ۲

سوال‌های خرده مقیاس کارکردهای روانشناختی اقناع در افشاء

ردیف	شرح سوال	مقیاس لیکرت				
		۵	۴	۳	۲	۱
۱	آیا افشا گزارش‌های مالی با هدف اقناع شرکت‌ها، باعث تحریک انتظارات سهامداران می‌باشد؟	☐	☐	☐	☐	☐
۲	آیا معتقد هستید، اقناع کامل در افشای گزارش‌ها باعث افزایش میزان رضایت روانی بیشتر در سهامداران می‌شود؟	☐	☐	☐	☐	☐

۳	آیا بکارگیری اقناع در افشاء گزارش‌های صورت‌های مالی به دنبال تحریک سهامداران و سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری در شرکت می‌باشد؟	☐	☐	☐	☐	☐
۴	آیا افشا صرف گزارش‌های مالی باعث ایجاد نگرش مثبت در جهت سرمایه‌گذاری بیشتر در شرکت می‌شود؟	☐	☐	☐	☐	☐

کارکردهای ابزاریِ اقناع در افشاء اطلاعات: این خرده مقیاس، رویه‌های ابزاری مدیرعامل به منظور جذب منابع نقدی و افزایش سطح وفاداری نسبت به شرکت را در بر می‌گیرد که برای سرمایه‌گذاری در پروژه‌های آتی شرکت، به حمایت سهامداران و سرمایه‌گذاران نیاز دارد. این رویکرد می‌تواند به تغییر رفتارهای سرمایه‌گذاری سهامداران منجر شود و مقاومت‌ها در برابر سیاست‌ها و استراتژی‌های آتی شرکت‌ها را بهبود بخشد.

جدول ۳

سوال‌های خرده مقیاس محرک‌های رفتاری

ردیف	شرح سوال	مقیاس لیکرت				
		۵	۴	۳	۲	۱
۵	آیا اقناع در گزارش‌های مالی می‌تواند به تهیج کردن تصمیمات سهامداران اکثریت به پیروی از اقلیت منجر شود؟	☐	☐	☐	☐	☐
۶	تا چه انداز معتقد هستید، بکارگیری اقناع می‌تواند به پذیرش جمعی سهامداران در اطلاعات ارائه شده کمک نماید؟	☐	☐	☐	☐	☐
۷	آیا از طریق بکارگیری اقناع در گزارش‌های مالی می‌توان منابع بیشتری در بازار سرمایه جذب نمود.	☐	☐	☐	☐	☐
۸	آیا بکارگیری اقناع در وسیع جلوه داده اطلاعات می‌تواند به مزیت رقابتی نسبت به شرکت‌های دیگر منجر شود؟	☐	☐	☐	☐	☐

کارکردهای ساختاریِ اقناع در افشاء اطلاعات: آخرین خرده مقیاس اشاره به افشاء اطلاعات مبتنی بر اقناع ساختاری دارد که در آن معمولاً منابع شرکت به منافع سهامداران اولویت دارد و براین اساس تلاش می‌شود تا با استفاده از رویه‌های محافظه کارانه، اجتناب مالیاتی و عملکردهای مشابه دیگری که صرفا از طریق استفاده از خلاء موجود در استانداردها و قوانین، نسبت به جلب حمایت استنباطی سهامداران از شرکت اقدام شود.

جدول ۴

سوال‌های خرده مقیاس محرک‌های ساختاری

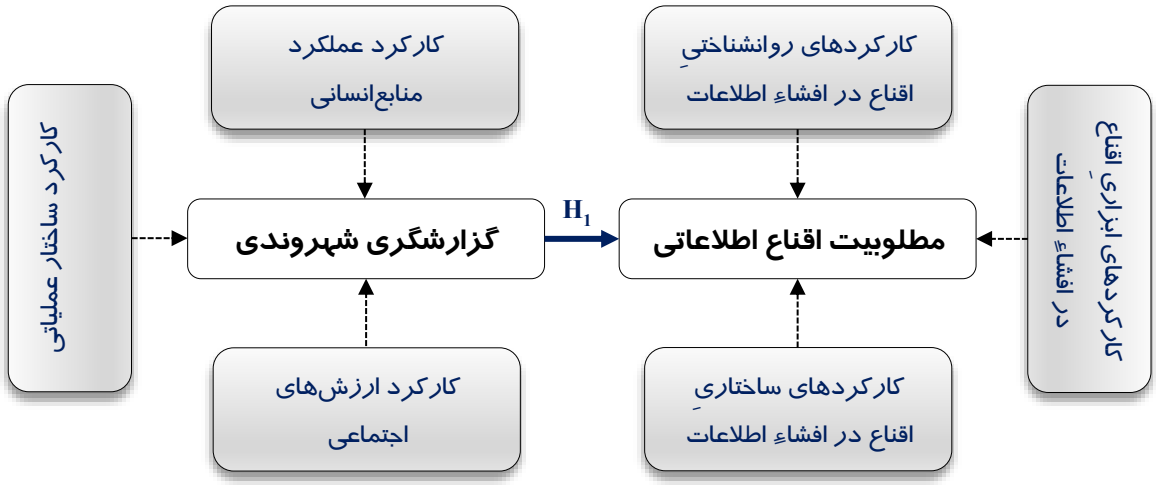
ردیف	شرح سوال	مقیاس لیکرت				
		۵	۴	۳	۲	۱
۹	آیا یکی از اهداف شما در افشا گزارش‌های مالی حجیم نشان دادن منابع سهامداران و سرمایه‌گذاران می‌باشد؟	☐	☐	☐	☐	☐
۱۰	آیا از طریق افشا نظارت‌های هیات مدیره به دنیال جلب اطمینان بیشتر سهامداران و سرمایه‌گذاران می‌باشید؟	☐	☐	☐	☐	☐
۱۱	آیا با افشای کنترل‌های داخلی به دنبال ابراز مسئولیت‌های مالی خود در برابر سهامداران و سرمایه‌گذاران می‌باشید؟	☐	☐	☐	☐	☐
۱۲	آیا تاکید بر در اولویت قرار داشتن منافع سهامداران در افشا گزارش‌های مالی با هدف پوشش اخبار بد در شرکت می‌باشد؟	☐	☐	☐	☐	☐

E-ISSN: 3041-8933

در واقع این پرسشنامه براساس سه بُعد خود، در قالب ۱۲ سوال که روایی آن توسط متخصصان تأیید شده است، مورد سنجش قرار می‌گیرد. پایایی این پرسشنامه برابر با ۰/۸۳ تعیین گردیده است که در پژوهش براتی و عبدلی (۱۳۹۷) نیز مورد تأیید قرار گرفت. براساس تعاریف عملیاتی متغیرهای پژوهش، جهت انجام آزمون فرضیه پژوهش از چارچوب نظری زیر استفاده میشود.

شکل ۲

چارچوب آزمون فرضیه پژوهش

همانطور که مشاهده می‌شود، متغیرهای پژوهش براساس تأثیر متغیر مستقل بر وابسته در این مطالعه از طریق فرآیند تحلیل حداقل مربعات جزئی مورد بررسی قرار می‌گیرد. لذا براساس تعریف عملیاتی متغیرها و ارائه‌ی چارچوب پژوهش نسبت به آزمون فرضیه پژوهش که به ترتیب زیر ارائه شده است، اقدام می‌گردد.

- **فرضیه پژوهش**: کاربست رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی بر مطلوبیتِ اقناعِ اطلاعاتیِ ذینفعان تأثیر معناداری دارد.

یافته‌ها

همانطور که پیش‌تر تشریح گردید، براساس ماهیت ترکیبی جمع آوری داده‌ها، می‌بایست یافته‌های پژوهش در فاز اول بخش کیفی براساس فرآیند تحلیل مضمون ارائه شود. این شیوه‌ی تحلیل رویکردهای مختلفی دارد که در این مطالعه، از مبنای آترید-استرلینگ[1] (۲۰۰۱) بهره برده می‌شود. ساختار این تحلیل شامل سه بُعد مورد تأکید زیر به عنوان مبنای تحلیل می‌باشد.

[1] Attride-Stirling

شکل ۳

ساختار تحلیل مضمون آترید-استرلینگ (۲۰۰۱)

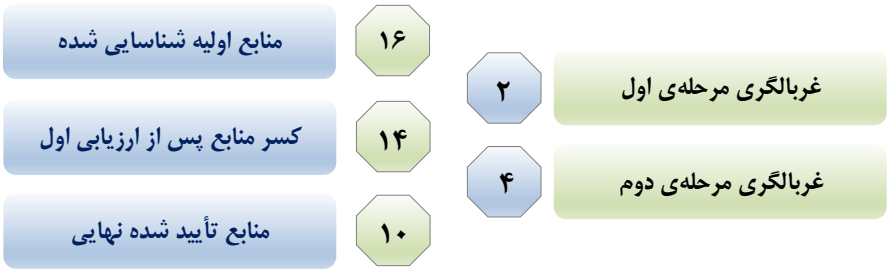

در این فرآیند مضمون پایه، مفاهیمی است که از طریق مصاحبه باز با خبرگان ایجاد می‌شود که با قراردادن مفاهیم مشابه آن در یک دسته، مضامین سازمان دهنده شکل می‌گیرند. در نهایت نیز با طی همین فرآیند برای مضامین سازمان دهنده، مضامین فراگیر مبنای ایجاد سازه‌ی چارچوب نظری می‌شوند. استراتژی مورد استفاده در این فرآیند نیز، الگوی براون و کلارک (۲۰۰۶) می‌باشد که به تفکیک در بخش‌های زیر به آن اشاره می‌شود.

مبنای اول اجرای تحلیل مضمون، مرور پژوهش‌های مشابه به لحاظ محتوا؛ عنوان و منابع می‌باشد. برای این منظور با تعیین بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۴ تلاش می‌شود تا مرتبط‌ترین پژوهش‌های شناسایی شده، مبنای تعیین شناسایی مضامین پژوهش در طول مصاحبه گردد.

شکل ۴

فرآیند غربالگری پژوهش‌های مشابه

همانطور که مشخص است، ۱۰ پژوهش اولیه برای ارزیابی طی ده معیار غربالگری محتوایی مورد بررسی قرار می‌گیرند. براساس شناخت بهتر فرآیند انجام تحلیل در این گام، با مشارکت خبرگان پژوهش، ۱۰ پژوهش اولیه تأیید شده، مورد واکاویی امتیازی براساس تحلیل ارزیابی انتقادی قرار می‌گیرد.

E-ISSN: 3041-8933

جدول ۵

فرآیند ارزیابی پژوهش‌های تأیید شده جهت تعیین مولفه‌های پژوهش

پژوهش‌های تأییدشده	گراندوس -سانچز (۲۰۲۵)	محمدی و همکاران (۲۰۲۴)	آوی (۲۰۲۴)	برائوسی و همکاران (۲۰۲۳)	وو و همکاران (۲۰۲۲)	دوپای و دیفاسکز (۲۰۲۲)	پریساندانی[1] (۲۰۲۲)	نوافور[2] (۲۰۲۱)	عابدی و همکاران (۱۴۰۴)	شریف خفری و همکاران (۱۴۰۱)
هدف	۲	۳	۳	۴	۳	۵	۳	۳	۳	۴
روش	۱	۴	۱	۲	۳	۲	۴	۲	۳	۲
طرح	۳	۳	۲	۴	۱	۲	۳	۵	۴	۳
نمونه‌گیری	۴	۳	۲	۵	۱	۴	۳	۳	۳	۴
جمع‌آوری	۲	۴	۳	۲	۴	۳	۲	۳	۴	۴
تعمیم	۳	۳	۲	۴	۳	۲	۳	۲	۳	۳
اخلاقی	۲	۵	۲	۲	۴	۳	۳	۲	۳	۲
تحلیل	۳	۳	۲	۴	۳	۴	۳	۴	۴	۳
تئوریک	۲	۳	۲	۳	۴	۲	۳	۴	۳	۴
ارزش	۳	۳	۳	۳	۴	۴	۳	۳	۲	۳
جمع	۲۵	۳۴	۲۲	۳۳	۳۰	۳۱	۳۱	۳۱	۳۲	۳۲

طی غربالگری محتوایی از مجموع ۱۰ پژوهش اولیه، دو پژوهش که امتیاز زیر ۳۰ را کسب نمودند، حذف گردیدند. در ادامه به منظور بسط رویکرد شهروند–سهامدار در گزارشگری مالی مبنی بر تعیین مضامین غالب برای مسیر مصاحبه، از روش امتیازی ارائه شده در جدول (۶) استفاده می‌شود.

جدول ۶

واکاوی مولفه‌های پژوهش

	محمدی و همکاران (۲۰۲۴)	برائوسی و همکاران (۲۰۲۳)	وو و همکاران (۲۰۲۲)	دوپای و دیفاسکز (۲۰۲۲)	پریساندانی[3] (۲۰۲۲)	نوافور[4] (۲۰۲۱)	عابدی و همکاران (۱۴۰۴)	شریف خفری و همکاران (۱۴۰۱)	
۱ افشاء جنبه‌های مرتبط با کارکردهای مدیریتی	⊗	⊗	⊗	☑	☑	⊗	☑	⊗	۲
۲ افشاء جنبه‌های مرتبط با	☑	⊗	☑	☑	⊗	☑	⊗	☑	۵

[1] Prisandani
[2] Nwafor
[3] Prisandani
[4] Nwafor

	کارکردهای منابع‌انسانی									
۳	افشاء جنبه‌های مرتبط با کارکردهای اخلاقی	⊗	☑	⊗	⊗	⊗	☑	⊗	⊗	۲
۴	افشاء جنبه‌های مرتبط با کارکردهای ساختاری	⊗	☑	⊗	☑	☑	⊗	☑	☑	۵
۵	افشاء جنبه‌های مرتبط با کارکردهای هزینه‌ای	☑	⊗	☑	⊗	⊗	⊗	☑	⊗	۳
۶	افشاء جنبه‌های مرتبط با کارکردهای حاکمیتی	⊗	⊗	⊗	☑	⊗	⊗	⊗	☑	۲
۷	افشاء جنبه‌های مرتبط کارکردهای اجتماعی	☑	⊗	⊗	☑	⊗	☑	☑	⊗	۵
۸	افشاء جنبه‌های مرتبط با کارکردهای پاسخگویی	⊗	☑	⊗	⊗	☑	⊗	⊗	⊗	۲

همانطور که در جدول () مشخص شده است، از مجموع ۸ پژوهش تأیید شده، مجموعاً ۸ مضمون غالب وجود دارد که با ارزیابی فراوانی‌های این مضامین، مشخص شده است، «۳» مضمون را می‌توان مبنای انجام مصاحبه برای بسط رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی قلمداد نمود. با اتکاء به مضامین فراگیر در تحلیل مضمون، در گام بعدی می‌بایست نسبت به ایجاد کد گذاری اولیه اقدام نمود. لذا در ادامه براساس مضامین شناسایی شده، همسو با نقشه راه این تحلیل که با اتکاء به پژوهش براون و کلارک (۲۰۰۶) ایجاد گردید، نسبت به شناسایی مضامین پایه و سازمان‌دهنده اقدام می‌شود تا پایایی مضامین کلّی شناسایی شده در تعیین مضامین فراگیر به عنوان مبنای کارکردهای اصلی گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار، مورد تأیید قرار گیرد.

◄ کدگذاری اولیه

کدگذاری اولیه به عنوان ماهیتِ استقرائی تحلیل مضمون، مبنایی برای شناسایی کدهای باز اولیه جهت تعیین مضامین پایه تلقی می‌شود. لذا باتوجه به غربالگری سیستماتیکِ پیشینه‌های پژوهشی مشابه و شناسایی مضامین غالب احتمالی در بسط رویکرد شهروند-سهامدار

E-ISSN: 3041-8933

در گزارشگری مالی، در ادامه و با انجام مصاحبه، کدهای باز ایجاد شده دسته بندی شد تا مضامین پایه مرتبط با پدیده‌ی این مطالعه مشخص شوند. برای این منظور سؤال‌های مصاحبه در راستای مضامین غالب شناسایی شده از خبرگان پرسیده شد تا امکان دستیابی به نقطه اشباع تئوریک مشخص کننده‌ی اتمام مصاحبه‌ها باشد. در انجام فرآیند کدگذاری باز نیز، اقدام به طراحی پروتکل مصاحبه شد تا با ایجاد فضای باز مبنی بر فرآیند رفت و برگشت سوالات و پدیدار شدن مضامین بین مصاحبه‌کنندگان با مصاحبه‌شوندگان، امکان دسته‌بندی کدهای باز همراستا با مضامین پایه مقدور باشد. در این فرآیند تکنیک مصاحبه در ابتدا عمیق بود، تا بتوان به دلیل نوظهور بودن پدیده‌ی مورد بررسی، جنبه‌های بسط رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی شناسایی شوند. پس از تعیین مضامین اولیه و باهدف رسیدن به نقطه اشباع تئوریک، طرح سوالات مصاحبه از طریق نیمه‌ساختاریافته ادامه یافت تا با ایجاد توازن بین کدهای شناسایی شده، نسبت به حذف زوائد و تکرارهای بیش از اندازه‌ی مضامین پایه، اقدام لازم صورت گیرد.

◄ جستجوی مضامین مشابه و بازبینی مضامین

در این مرحله، تلاش جهت جستجو و قراردادن مضامین مشابه در دسته‌بندی‌های مشخص صورت گرفت تا با تطبیق کدهای مشابه در یک دسته مضامین بالقوه در مرحله‌ی کدگذاری ثانویه، امکان شناسایی مضامین سازمان دهنده مشخص شود. به عبارت دیگر مرتبط‌کردن کدها با مضامین اصلی و دسته‌بندی آن‌ها در این مرحله صورت پذیرفت. در واقع در این مرحله، مضامین سازمان‌دهنده از مشابهت معنایی مضامین پایه ایجاد می‌شود که با مرور کدگذاری‌ها و بازبینی مضامین اولیه شناسایی شده، می‌تواند به ارتقاء روایی بسط رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی کمک نماید. لذا مضامین سازمان‌دهنده را می‌بایست، مضامینی تعریف نمود که از حاصلِ ترکیب و تلخیص مضامین پایه به وجود می‌آیند و به شناخت بهتر پدیده‌ی مورد بررسی کمک می‌کنند. براین اساس با مرور مفاهیم مشابه در کدهای اولیه ایجاد شده و مضامین پایده، مفاهیم هم معنا و مشتریک در یک دسته قرار می‌گیرند که این دسته را مضامین سازمان دهنده می‌نامند.

◄ نامگذاری ترکیبی مضامین/مضامین فراگیر

مضامین فراگیر شامل مضامین عالی هستند که دربرگیرنده محتوایی نهایی یک پدیده تلقی می‌شوند که به آن هویت منسجم و معنای قابل ادراک می‌بخشند. در واقع کلیه مضامین سازمان‌دهنده در مرحله سوم کدگذاری، به واحدهای بزرگتر در قالب مضامین فراگیر تفکیک می‌شوند و انتخاب نام آن‌ها براساس ابعاد نظری یا استانداردهای مرتبط با پدیده مورد بررسی، صورت می‌گیرد. شیوه انجام کدگذاری در این مرحله به این صورت است که با حرکت از مضامین پایه، مفاهیم یک پدیده، معنای مشخص‌تری در قالب مضامین سازمان دهنده و سپس مضامین فراگیر کسب می‌نمایند. به عبارت علمی‌تر کدهای باز ایجاد شده در مرحله‌ی اول کدگذاری، براساس شباهت‌ها و تفاوت‌های کیفی در مقولات گسترده‌تر تحت عنوان مضامین سازمان دهنده دسته‌بندی می‌شوند و مضامین بدست آمد در هر مرحله از کدگذاری؛ انتزاعی‌تر از مضامین قبلی امکان شکل گیری مضامین فراگیر را مقدور می‌سازند. به این معنا که در هر مرحله از کدگذاری از حجم داده‌ها کم و بر محتوای آن افزوده می‌شود. لذا با عنایت به توضیح‌های داده شده در این مطالعه طی ۱۲ مصاحبه انجام شده، ۲۷۸ کد باز اولیه، ۳۶ مضمون پایه؛ ۷ مضمون سازمان‌دهنده و ۴ مضمون فراگیر در قالب یک چارچوب نظری، ایجاد گردید. لذا در یک دسته‌بندی کلی می‌توان مجموع مضامین پایه؛ سازمان‌دهنده و فراگیر را در قالب جدول (۷) به ترتیب زیر ارائه نمود.

جدول ۷

مضامین بسط رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی

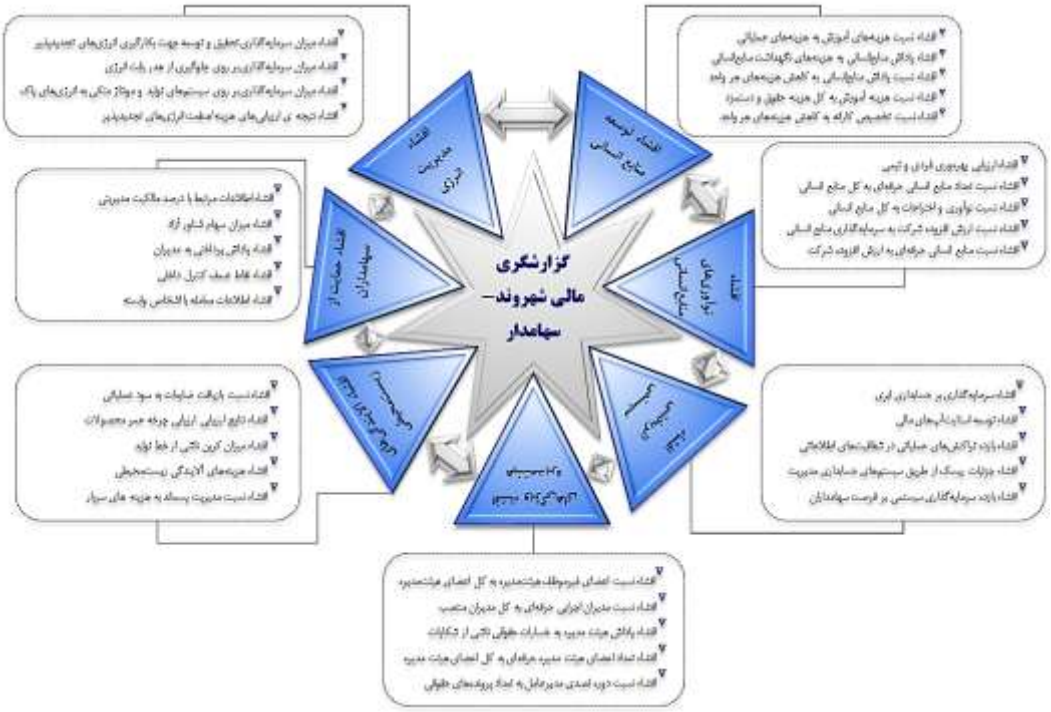
مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
کارکردهای عملکردی منابع انسانی در گزارشگری	افشاء توسعه منابع انسانی	افشاء نسبت هزینه‌های آموزش به هزینه‌های عملیاتی
		افشاء نسبت پاداش منابع انسانی به هزینه‌های نگهداشت منابع انسانی
		افشاء نسبت پاداش منابع انسانی به کاهش هزینه‌های هر واحد
		افشاء نسبت هزینه آموزش به کل هزینه حقوق و دستمزد
		افشاء نسبت تخصیص کارانه به کاهش هزینه‌های هر واحد
	افشاء نوآوری‌های منابع انسانی	افشاء ارزیابی بهره‌وری فردی و تیمی
		افشاء نسبت تعداد منابع انسانی حرفه‌ای به کل منابع انسانی
		افشاء نسبت نوآوری و اختراعات به کل منابع انسانی
		افشاء نسبت ارزش افزوده شرکت به سرمایه‌گذاری بر روی منابع انسانی
		افشاء نسبت منابع انسانی حرفه‌ای به ارزش افزوده شرکت
کارکردهای ساختار عملیاتی در گزارشگری	افشاء اثربخشی سیستم‌های فناوری مالی	افشاء سرمایه گذاری بر حسابداری ابری
		افشاء توسعه استارت آپ‌های مالی
		افشاء بازده سطح تراکنش‌های عملیاتی سیستم در شفافیت‌های اطلاعاتی
		افشاء جزئیات ریسک از طریق سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مدیریت
		افشاء نسبت بازده سرمایه‌گذاری سیستم‌های اطلاعاتی بر هزینه فرصت سهامداران
	افشاء ویژگی‌های هیئت مدیره	افشاء نسبت اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره به کل اعضای هیئت‌مدیره
		افشاء نسبت مدیران اجرایی حرفه‌ای به کل مدیران منتصب
		افشاء پاداش هیئت مدیره به خسارات حقوقی ناشی از شکایات
		افشاء تعداد اعضای هیئت مدیره حرفه‌ای به کل اعضای هیئت مدیره
		افشاء نسبت دوره تصدی مدیرعامل به تعداد پرونده‌های حقوقی
کارکرد ارزش‌های اجتماعی در گزارشگری	افشاء مدیریت آلایندگی ها	افشاء نسبت بازیافت ضایعات به سود عملیاتی
		افشاء نتایج ارزیابی ارزیابی چرخه عمر محصولات
		افشاء میزان کربن ناشی از خط تولید
		افشاء هزینه‌های آلایندگی زیست‌محیطی
		افشاء نسبت مدیریت پسماند به هزینه‌های سربار
	افشاء ظرفیت‌های حمایتی از سهامداران	افشاء اطلاعات مرتبط با درصد مالکیت مدیریتی
		افشاء میزان سهام شناور آزاد
		افشاء پاداش پرداختی به مدیران
		افشاء نقاط ضعف کنترل داخلی
		افشاء اطلاعات معامله با اشخاص وابسته
	افشاء مدیریت انرژی	افشاء میزان سرمایه‌گذاری تحقیق و توسعه جهت بکارگیری انرژی‌های تجدیدپذیر
		افشاء میزان سرمایه‌گذاری بر روی جلوگیری از هدر رفت انرژی
		افشاء میزان سرمایه‌گذاری بر روی سیستم‌های تولید و مونتاژ
		افشاء نتیجه‌ی ارزیابی‌های هزینه/منفعت انرژی‌های تجدیدپذیر

در ادامه نیز جهت شناخت بهتر ابعاد ارائه شده، چارچوب نظری پدیده‌ی مورد بررسی در شکل (۵) ارائه می‌شود.

E-ISSN: 3041-8933

شکل ۵

چارچوب نظری بسط رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی

با انجام تحلیل مضمون و شناسایی جنبه‌های بسط رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی، از طریق ایجاد چک‌لیست ۷ گزینه‌ای لیکرت، اقدام به انجام تحلیل دلفی برای سنجش تناسب محتوایی مضامین شناسایی شده با پدیده‌ی مورد مطالعه می‌شود. این تحلیل براساس دو معیار میانگین (مبنای تأیید ۵ و بالاتر) و ضریب توافق (مبنای تأیید ۰/۵ و بالاتر) حد اجماع نظری مضامین گزاره‌ای را نشان می‌دهد.

جدول ۸

فرآیند گام اول و دوم تحلیل دلفی

		دور اول		دور دوم		
مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	میانگین	ضریب توافق	میانگین	ضریب توافق	نتیجه
افشاء توسعه منابع انسانی	افشاء نسبت هزینه‌های آموزش به هزینه‌های عملیاتی	۶/۰۰	۰/۸۰	۶/۲۰	۰/۸۴	تأیید
	افشاء نسبت پاداش منابع انسانی به هزینه‌های نگهداشت منابع انسانی	۵/۱۵	۰/۵۸	۵/۳۵	۰/۶۸	تأیید
	افشاء نسبت پاداش منابع انسانی به کاهش هزینه‌های هر واحد	۵/۵۰	۰/۷۰	۶/۱۰	۰/۸۲	تأیید
	افشاء نسبت هزینه آموزش به کل هزینه حقوق و دستمزد	۵/۴۰	۰/۶۸	۵/۷۰	۰/۷۷	تأیید
	افشاء نسبت تخصیص کارانه به کاهش هزینه‌های هر واحد	۵/۲۰	۰/۶۲	۵/۴۵	۰/۶۸	تأیید
افشاء نوآوری‌های منابع انسانی	افشاء ارزیابی بهره‌وری فردی و تیمی	۶/۱۰	۰/۸۲	۶/۳۰	۰/۸۵	تأیید
	افشاء نسبت تعداد منابع انسانی حرفه‌ای به کل منابع انسانی	۵/۳۰	۰/۶۵	۵/۴۵	۰/۶۸	تأیید
	افشاء نسبت نوآوری و اختراعات به کل منابع انسانی	۶/۰۰	۰/۸۰	۶/۱۰	۰/۸۲	تأیید
	افشاء نسبت ارزش افزوده شرکت به سرمایه‌گذاری بر روی منابع انسانی	۶/۲۰	۰/۸۵	۶/۳۰	۰/۸۸	تأیید

	افشاء نسبت منابع انسانی حرفه‌ای به ارزش افزوده شرکت	۵/۵۰	۰/۷۰	۶/۱۰	۰/۸۲	تأیید
افشاء اثربخشی سیستم‌های فناوری مالی	افشاء سرمایه گذاری بر حسابداری ابری	۵/۲۵	۰/۶۵	۵/۵۰	۰/۷۰	تأیید
	افشاء توسعه استارت آپ‌های مالی	۵/۳۰	۰/۶۵	۵/۳۵	۰/۶۸	تأیید
	افشاء بازده سطح تراکنش‌های عملیاتی سیستم در شفافیت‌های اطلاعاتی	۵/۵۰	۰/۷۰	۶/۱۰	۰/۸۲	تأیید
	افشاء جزئیات ریسک از طریق سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری مدیریت	۵/۲۵	۰/۶۵	۵/۵۰	۰/۷۰	تأیید
	افشاء نسبت بازده سرمایه‌گذاری سیستم‌های اطلاعاتی بر هزینه فرصت سهامداران	۵/۱۵	۰/۵۸	۵/۳۵	۰/۶۸	تأیید
افشاء ویژگی‌های هیئت مدیره	افشاء نسبت اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره به کل اعضای هیئت‌مدیره	۶/۱۰	۰/۸۲	۶/۳۰	۰/۸۵	تأیید
	افشاء نسبت مدیران اجرایی حرفه‌ای به کل مدیران منتصب	۵/۴۰	۰/۶۸	۵/۷۰	۰/۷۷	تأیید
	افشاء پاداش هیئت مدیره به خسارات حقوقی ناشی از شکایات	۶/۰۰	۰/۸۰	۶/۲۰	۰/۸۴	تأیید
	افشاء تعداد اعضای هیئت مدیره حرفه‌ای به کل اعضای هیئت مدیره	۵/۲۰	۰/۶۲	۵/۳۰	۰/۶۵	تأیید
	افشاء نسبت دوره تصدی مدیرعامل به تعداد پرونده‌های حقوقی	۶/۱۰	۰/۸۲	۶/۳۰	۰/۸۵	تأیید
افشاء مدیریت آلایندگی ها	افشاء نسبت بازیافت ضایعات به سود عملیاتی	۵/۵۰	۰/۷۰	۶/۱۰	۰/۸۲	تأیید
	افشاء نتایج ارزیابی ارزیابی چرخه عمر محصولات	۵/۲۰	۰/۶۲	۵/۵۰	۰/۷۰	تأیید
	افشاء میزان کربن ناشی از خط تولید	۵/۲۰	۰/۶۲	۵/۳۰	۰/۶۵	تأیید
	افشاء هزینه‌های آلایندگی زیست‌محیطی	۶/۰۰	۰/۸۰	۶/۱۰	۰/۸۲	تأیید
	افشاء نسبت مدیریت پسماند به هزینه‌های سربار	۶/۲۰	۰/۸۵	۶/۳۰	۰/۸۸	تأیید
افشاء ظرفیت‌های حمایتی از سهامداران	افشاء اطلاعات مرتبط با درصد مالکیت مدیریتی	۵/۱۵	۰/۵۸	۵/۳۵	۰/۶۸	تأیید
	افشاء میزان سهام شناور آزاد	۵/۵۰	۰/۷۰	۶/۱۰	۰/۸۲	تأیید
	افشاء پاداش پرداختی به مدیران	۵/۲۰	۰/۶۲	۵/۴۵	۰/۶۸	تأیید
	افشاء نقاط ضعف کنترل داخلی	۵/۴۰	۰/۶۸	۵/۷۰	۰/۷۷	تأیید
	افشاء اطلاعات معامله با اشخاص وابسته	۵/۵۰	۰/۷۰	۶/۱۰	۰/۸۲	تأیید
افشاء مدیریت انرژی	افشاء میزان سرمایه‌گذاری تحقیق و توسعه جهت بکارگیری انرژی‌های تجدیدپذیر	۵/۰۰	۰/۵۰	۵/۱۵	۰/۵۸	تأیید
	افشاء میزان سرمایه‌گذاری بر روی جلوگیری از هدر رفت انرژی	۶/۰۰	۰/۸۰	۶/۲۰	۰/۸۴	تأیید
	افشاء میزان سرمایه‌گذاری بر روی سیستم‌های تولید و مونتاژ متکی به انرژی‌های پاک	۵/۵۰	۰/۷۰	۶/۱۰	۰/۸۲	تأیید
	افشاء نتیجه‌ی ارزیابی‌های هزینه/منفعت انرژی‌های تجدیدپذیر	۶/۰۰	۰/۸۰	۶/۲۰	۰/۸۴	تأیید

همانطور که در جدول (۸) مشاهده می‌شود، تمامی مضامین پایه در راستای مضامین سازمان دهنده در دامنهٔ حدآستانهٔ معیار میانگین بالاتر از «۵/۰۰» و معیار ضریب توافق بالاتر از «۰/۵۰» قرار گرفتند که نشان دهندهٔ تأیید حد اجماع نظری معیارهای برآمده از بخش کیفی تلقی می‌شوند. لذا با تعیین چارچوب نظری زمینه‌های پیاده‌سازی گزارشگری از منظر رویکرد شهروند-سهامدار می‌بایست نسبت تهیه پرسشنامه محقق ساخت براساس، مقوله‌های شناسایی شده به ترتیب زیر اقدام نمود:

E-ISSN: 3041-8933

جدول ۹

پرسشنامه محقق ساخت گزارشگری از منظر رویکرد شهروند-سهامدار

مضامین فراگیر	سوال	شرح سوال	مقیاس لیکرت				
			۵	۴	۳	۲	۱
کارکردهای عملکردی منابع انسانی در گزارشگری	۱	آیا افشاء کارکردهای توسعهٔ منابع‌انسانی در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت، می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☐	☐	☐	☐
	۲	آیا افشاء کارکردهای نوآورانهٔ منابع‌انسانی در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت، می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☐	☐	☐	☐
کارکردهای ساختار عملیاتی در گزارشگری	۳	آیا افشاء اثربخشی سیستم‌های فناوری مالی در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت، می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☐	☐	☐	☐
	۴	آیا افشاء ویژگی‌های هیئت‌مدیره در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☐	☐	☐	☐
کارکرد ارزش‌های اجتماعی در گزارشگری	۵	آیا افشاء مدیریت آلایندگی‌های زیست‌محیطی در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☐	☐	☐	☐
	۶	آیا افشاء ظرفیت‌های حمایتی از سهامداران در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☐	☐	☐	☐
	۷	آیا افشاء مدیریت مصرف انرژی در راستای فراگیر عملکردهای اختیاری شرکت می‌تواند ظرفیت‌های گزارشگری برمبنای رویکرد شهروند-سهامدار را پوشش دهد؟	☐	☐	☐	☐	☐

براساس این پرسشنامه محقق ساخته بسط رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی و پرسشنامه استاندارد مطلوبیتِ اقناعِ اطلاعاتیِ ذینفعان، در ادامه فرآیند مطالعه وارد تحلیل حداقل مربعات جزئی می‌شود تا آزمون فرضیه پژوهش انجام گردد. به عبارت دیگر، باتوجه به مشخص شدن، مضامین پژوهش پس از تأیید دلفی که به معنای تأیید پایایی مضامین شناسایی شده در پیاده‌سازی گزارشگری از منظر رویکرد شهروند-سهامدار می‌باشد، در ادامه با هدف تأثیر این پدیده بر مطلوبیتِ اقناعِ اطلاعاتیِ ذینفعان، پژوهش وارد فاز کمّی می‌شود.

تحلیل بخش کمّی

در این بخش باتوجه به ماهیت تحلیلی پژوهش، که به دنبال پاسخ به سوال چهارم و فرضیه پژوهش می‌باشد، از تحلیلِ حداقل مربعات جزئی (PLS) استفاده می‌شود. این روش، برای ارزیابی مدل در هر دو بخش مدل‌های اندازه‌گیری و مدل‌های ساختاری کاربرد دارد. مدل ساختاری به بررسی روابط درونی میان متغیرها می‌پردازد، در حالی که مدل اندازه‌گیری، رابطه میان ابعاد و گویه‌ها را بررسی می‌کند. در برازش مدل‌های اندازه‌گیری از سه معیار پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا استفاده شد. به منظور بررسی پایایی مدل اندازه‌گیری پژوهش، از ضرایب بارهای عاملی، ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده می‌گردد.

جدول ۱۰

ضرایب بارهای عاملی

عامل	اختصار	سوالات	بارعاملی	عامل		اختصار	سوالات	بارعاملی
گزارشگری شهروند-سهامدار	⟨AAF⟩	⟨IIO⟩	۰/۶۴۲	اقناع روانشناختی	مالی	⟨L − ACF⟩	⟨L − ACF⟩ − 1	۰/۸۴۰
		⟨NIO⟩	۰/۶۰۵				⟨L − ACF⟩ − 2	۰/۷۹۵

				۰/۷۸۳	⟨SIO⟩		۰/۷۲۹
کارکردهای عملکردی منابع انسانی در گزارشگری	⟨IIO⟩			۰/۹۳۵	⟨IIO − 1⟩		
				۰/۸۹۵	⟨IIO⟩ − 2		۰/۹۰۸
کارکردهای ساختار عملیاتی در گزارشگری	⟨NIO⟩	اقناع مالی ابزاری	⟨P − ACF⟩	۰/۸۵۱	⟨NIO − 3⟩	⟨P − ACF⟩ − 3	۰/۹۱۶
				۰/۸۸۲	⟨NIO − 4⟩	⟨P − ACF⟩ − 4	۰/۸۸۲
کارکرد ارزش‌های اجتماعی در گزارشگری	⟨SIO⟩			۰/۹۱۸	⟨SIO − 5⟩	-۵⟨P − ACF⟩	
				۰/۹۱۴	⟨SIO − 6⟩		
		اقناع مالی ساختاری	⟨I − ACF⟩	۰/۷۹۳	⟨SIO − 7⟩	⟨I − ACF⟩ − 6	۰/۸۵۳
مطلوبیتِ اقناعِ اطلاعاتیِ ذینفعان	⟨ACF⟩			۰/۸۱۵	⟨L − ACF⟩	⟨I − ACF⟩ − 7	۰/۹۲۱
				۰/۷۴۱	⟨P − ACF⟩	-۸⟨I − ACF⟩	۰/۶۷۴
				۰/۷۵۴	⟨I − ACF⟩		

مقدار ملاک برای مناسب بودن ضرایب بارهای عاملی، ۰/۴ می‌باشد. مطابق با جدول (۳۱-۴)، تمامی اعداد ضرایب بارهای عاملی سؤالات از ۰/۴ بیشتر است که نشان از مناسب بودن این معیار دارد. مطابق با الگوریتم تحلیل داده‌ها در [PLS]، بعد از سنجش بارهای عاملی سؤالات، نوبت به محاسبه و گزارش ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی می‌رسد، که نتایج آن در جدول (۱۱)، آمده است.

جدول ۱۱

نتایج معیار آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی متغیرهای پنهان پژوهش

متغیرهای مکنون	اختصار	ضریب آلفای کرونباخ (Alpha>۰.۷)	ضریب پایایی ترکیبی (CR>۰.۷)
گزارشگری شهروند-سهامدار	⟨AAF⟩	۰/۸۰۱	۰/۸۷۴
کارکردهای عملکردی منابع انسانی	⟨IIO⟩	۰/۷۹۲	۰/۸۸۹
کارکردهای ساختار عملیاتی	⟨NIO⟩	۰/۸۶۱	۰/۹۲۸
کارکرد ارزش‌های اجتماعی	⟨SIO⟩	۰/۷۱۹	۰/۸۴۵
مطلوبیتِ اقناعِ اطلاعاتیِ ذینفعان	⟨ACF⟩	۰/۹۱۱	۰/۹۵۴
اقناع مالی روانشناختی	⟨L − ACF⟩	۰/۸۴۷	۰/۹۰۱
اقناع مالی ابزاری	⟨P − ACF⟩	۰/۷۷۷	۰/۸۲۵
اقناع مالی ساختاری	⟨I − ACF⟩	۰/۸۸۳	۰/۹۱۰

باتوجه به اینکه مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی ۰/۷ است و مطابق با یافته‌های جدول فوق این معیارها در مورد متغیرهای مکنون مقدار مناسبی را اتخاذ نموده‌اند، لذا می‌توان مناسب بودن پایایی مدل‌های اندازه‌گیری پژوهش را تأیید نمود. معیار دوم از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، روایی همگرا است که به بررسی میزان همبستگی هر سازه با سؤالات (شاخص‌ها) خود می‌پردازد.

E-ISSN: 3041-8933

جدول ۱۲

نتایج روایی همگرای متغیرهای پنهان پژوهش

متغیرهای مکنون	اختصار	میانگین واریانس استخراجی ($\mathbf{AVE > 0.5}$)
گزارشگری شهروند-سهامدار	$\langle AAF \rangle$	۰/۶۳۷
کارکردهای عملکردی منابع انسانی	$\langle IIO \rangle$	۰/۸۱۲
کارکردهای ساختار عملیاتی	$\langle NIO \rangle$	۰/۹۰۱
کارکرد ارزش‌های اجتماعی	$\langle SIO \rangle$	۰/۸۳۱
مطلوبیتِ اقناعِ اطلاعاتیِ ذینفعان	$\langle ACF \rangle$	۰/۸۸۱
اقناع مالی روانشناختی	$\langle L-ACF \rangle$	۰/۸۲۰
اقناع مالی ابزاری	$\langle P-ACF \rangle$	۰/۹۱۷
اقناع مالی ساختاری	$\langle I-ACF \rangle$	۰/۹۳۶

باتوجه به مقدار مناسب برای AVE، که برابر با ۰/۵ است و مطابق با یافته‌های جدول (۴-۳۳) این معیار در مورد متغیرهای مکنون مقدار مناسبی را اتخاذ نموده، در نتیجه مناسب بودن روایی همگرای پژوهش تأیید می‌شود. روایی واگرا معیار سوم بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری می‌باشد. روایی واگرای قابل قبول یک مدل بیانگر آن است که یک سازه در مدل، نسبت به سازه‌های دیگر تعامل بیشتری با شاخص‌هایش دارد. باتوجه به جدول، مقدار جذر میانگین مقادیر اشتراکی متغیرهای پنهان در پژوهش حاضر که در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته‌اند، از مقدار همبستگی میان آن‌ها که در خانه‌های زیرین و راست قطر اصلی قرار دارند، بیشتر است.

جدول ۱۳

ماتریس فورنل و لارکر جهت بررسی روایی واگرا

متغیرهای مکنون	اختصار	AAF	IIO	NIO	SIO	ACCF	L − ACC	P − ACC	I − ACC
گزارشگری شهروند-سهامدار	$\langle AAF \rangle$	۰/۸۴۹							
کارکردهای عملکردی منابع انسانی	$\langle IIO \rangle$	۰/۶۱۷	۰/۸۳۱						
کارکردهای ساختار عملیاتی	$\langle NIO \rangle$	۰/۵۹۳	۰/۱۱۹	۰/۸۱۴					
کارکرد ارزش‌های اجتماعی	$\langle SIO \rangle$	۰/۶۳۷	۰/۲۷۳	۰/۳۱۷	۰/۸۱۹				
مطلوبیتِ اقناعِ اطلاعاتیِ ذینفعان	$\langle ACF \rangle$	۰/۵۵۳	۰/۵۴۳	۰/۵۱۱	۰/۴۲۵	۰/۶۳۱			
اقناع مالی روانشناختی	$\langle L-ACF \rangle$	۰/۸۷۳	۰/۴۴۴	۰/۲۱۸	۰/۳۸۱	۰/۷۰۱	۰/۸۳۹		
اقناع مالی ابزاری	$\langle P-ACF \rangle$	۰/۶۲۸	۰/۳۸۵	۰/۵۲۱	۰/۲۵۳	۰/۶۸۰	۰/۴۱۷	۰/۸۸۸	
اقناع مالی ساختاری	$\langle I-ACF \rangle$	۰/۴۴۸	۰/۲۰۲	۰/۲۳۷	۰/۳۴۳	۰/۵۵۴	۰/۵۰۱	۰/۳۲۷	۰/۷۳۱

باتوجه به نتایج پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا مشاهده می‌شود که مدل‌های اندازه‌گیری مدل معادلات ساختاری پژوهش به نحوی مطلوب، توانایی اندازه‌گیری متغیرهای پنهان پژوهش را دارند. لذا، در ادامه برازش مدل ساختاری پژوهش بررسی می‌گردد. پس از سنجش روایی و پایایی مدل اندازه‌گیری، مدل ساختاری از طریق روابط بین متغیرهای مکنون ارزیابی شد. در پژوهش حاضر از دو معیار ضریب تعیین (R^2) و ضریب قدرت پیش‌بینی (Q^2)، استفاده شده است. (R^2) معیاری است که نشان از تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا دارد. مطابق با نتایج، مقدار (R^2) برای سازه‌های درونزای پژوهش محاسبه شده است که می‌توان مناسب بودن برازش مدل ساختاری را تأیید نمود.

درضمن، به منظور بررسی قدرت پیش‌بینی الگو از معیاری با عنوان Q^2 استفاده شد. باتوجه به نتایج این معیار در جدول (۱۴) می‌توان نتیجه گرفت که مدل، قدرت پیش‌بینی «قوی» دارد.

جدول ۱۴

مقادیر ضریب تعیین (R^2) و ضریب قدرت پیش‌بینی (Q^2)

متغیرهای پژوهش	اختصار	Q^2	R^2
گزارشگری شهروند-سهامدار	$\langle AAF \rangle$	۰/۲۸۳	⊗
کارکردهای عملکردی منابع انسانی	$\langle IIO \rangle$	۰/۳۳۹	۰/۴۱۲
کارکردهای ساختار عملیاتی	$\langle NIO \rangle$	۰/۲۵۴	۰/۳۷۱
کارکرد ارزش‌های اجتماعی	$\langle SIO \rangle$	۰/۴۵۵	۰/۶۱۴
مطلوبیتِ اقناعِ اطلاعاتیِ ذینفعان	$\langle ACF \rangle$	۰/۲۷۸	۰/۴۶۱
اقناع مالی روانشناختی	$\langle L-ACF \rangle$	۰/۴۱۲	۰/۶۷۰
اقناع مالی ابزاری	$\langle P-ACF \rangle$	۰/۴۳۱	۰/۵۴۸
اقناع مالی ساختاری	$\langle I-ACF \rangle$	۰/۳۶۹	۰/۵۶۸

پس از برازش بخش اندازه‌گیری و ساختاری مدل پژوهش حاضر، به منظور کنترل برازش کلی مدل از معیاری با عنوان $\langle GOF \rangle$ استفاده شد.که سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای آن معرفی شده است. این معیار از طریق رابطه (۱) محاسبه می‌گردد:

$$GOF = \sqrt{\overline{Communalities} \times \overline{R^2}}$$ رابطه (۱)

$\overline{Communalities}$ از میانگین مقادیر اشتراکی متغیرهای مکنون پژوهش و $\overline{R^2}$ میانگین مقادیر ضریب تعیین متغیرهای درون‌زای مدل است.

جدول ۱۵

میزان Communalities و R2

متغیرهای مکنون	اختصار	Communality	R^2
گزارشگری شهروند-سهامدار	$\langle AAF \rangle$	۰/۲۲۰	⊗
کارکردهای عملکردی منابع انسانی	$\langle IIO \rangle$	۰/۴۴۹	۰/۴۱۲
کارکردهای ساختار عملیاتی	$\langle NIO \rangle$	۰/۲۵۰	۰/۳۷۱
کارکرد ارزش‌های اجتماعی	$\langle SIO \rangle$	۰/۵۱۹	۰/۶۱۴
مطلوبیتِ اقناعِ اطلاعاتیِ ذینفعان	$\langle ACF \rangle$	۰/۲۰۴	۰/۴۶۱
اقناع مالی روانشناختی	$\langle L-ACF \rangle$	۰/۲۵۷	۰/۶۷۰
اقناع مالی ابزاری	$\langle P-ACF \rangle$	۰/۵۹۲	۰/۵۴۸
اقناع مالی ساختاری	$\langle I-ACF \rangle$	۰/۳۶۹	۰/۵۶۸

E-ISSN: 3041-8933

جدول ۱۶

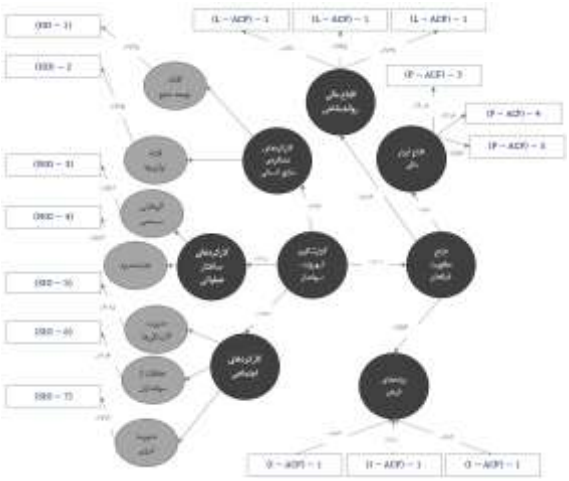
نتایج برازش مدل کلی

Communality	R2	GOF
۰/۳۳	۰/۵۲	۰/۴۲

باتوجه به مقدار بدست آمده برای GOF به میزان ۰/۴۲، برازش بسیار مناسب مدل کلی تأیید می‌شود. پس از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری و مدل ساختاری و داشتن برازش مناسب مدل کلی و باتوجه به شکل‌های (۷) و (۸)، به بررسی نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش پرداخته می‌شود که نتایج آن در جدول (۱۷)، ارائه شده است.

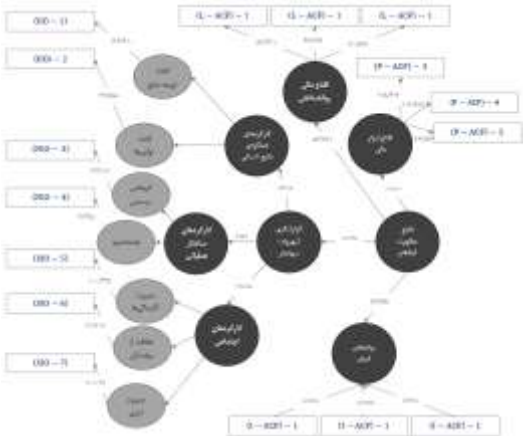
شکل ۶

مدل ساختاری فرضیه پژوهش همراه با ضرایب بارهای عاملی

شکل ۷

مدل ساختاری فرضیه پژوهش همراه با ضرایب معناداری

باتوجه به مدل ساختاری و ضرایب بار عاملی، در قالب جدول (۱۷) می‌توان نتیجه آزمون فرضیه پژوهش را مشاهده نمود:

جدول ۱۷

نتایج مربوط به آزمون فرضیه پژوهش

فرضیه پژوهش	شرح	ضریب مسیر (β)	معناداری (T-Value)	نتیجه آزمون
فرضیه پژوهش	کاربست رویکرد شهروند-سهامدار در گزارشگری مالی بر مطلوبیتِ اقناعِ اطلاعاتیِ ذینفعان تأثیر معناداری دارد.	۰/۸۰۱	۱۸/۷۷۵	تأیید فرضیه

باتوجه به شکل (۶) و (۷)، ضریب استاندارد شده (ضریب مسیر)، ابعاد برآمده از گزارشگری مبتنی بر رویکرد شهروند-سهامدار بر مطلوبیت اقناع اطلاعاتی ذینفعان تأثیر مثبت و معناداری دارد، چراکه ضریب مسیر مثبت و برابر با ۰/۸۰۱ می‌باشد و آماره t نیز برابر با ۱۸/۷۷۵ می‌باشد، که باتوجه به اینکه بزرگتر از ۱/۹۶ است، درنتیجه فرضیه پژوهش تأیید می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که کاربست رویکرد شهروند–سهامدار در گزارشگری مالی تأثیر مثبت و معناداری بر مطلوبیت اقناع اطلاعاتی ذینفعان دارد. این یافته بیانگر آن است که تحول در ماهیت گزارشگری مالی از یک نظام صرفاً مبتنی بر الزامات استانداردی به یک سازوکار ارتباطی و اجتماعی، می‌تواند ظرفیت اقناعی اطلاعات مالی را به طور قابل توجهی افزایش دهد. چنین نتیجه‌ای با دیدگاه‌های نظری جدیدی همسو است که سازمان را نه فقط یک واحد اقتصادی بلکه یک شهروند اجتماعی مسئول می‌دانند که باید در برابر انتظارات ذینفعان پاسخگو باشد (Andersen & Johansen, 2021; Granados-Sánchez, 2025).

یافته‌های بخش کیفی پژوهش نشان داد که گزارشگری شهروند–سهامدار بر سه محور اصلی شامل کارکردهای منابع انسانی، ساختارهای عملیاتی و ارزش‌های اجتماعی استوار است. این ساختار مفهومی تأیید می‌کند که گزارشگری مالی نوین نیازمند بازنمایی سرمایه انسانی، عملکرد حاکمیتی و مسئولیت اجتماعی شرکت به صورت هم‌زمان است. پژوهش‌های پیشین نیز نشان داده‌اند که توسعه گزارشگری پایدار و سرمایه فکری سازمانی موجب افزایش مشروعیت و درک مثبت ذینفعان از عملکرد شرکت می‌شود (Mahmoudkhani et al., 2021; Moordui et al., 2024). بنابراین، چارچوب استخراج‌شده در این مطالعه را می‌توان گامی در جهت عملیاتی‌سازی مفهوم شهروندی سازمانی در نظام گزارشگری مالی تلقی کرد.

نتایج تحلیل کمّی بیانگر آن بود که افشای اطلاعات مبتنی بر رویکرد شهروند–سهامدار، اقناع روان‌شناختی ذینفعان را تقویت می‌کند. این موضوع نشان می‌دهد که اطلاعات مالی زمانی اثرگذار است که علاوه بر انتقال داده‌های عددی، بتواند اعتماد و اطمینان ذهنی سرمایه‌گذاران را نیز شکل دهد. این یافته با مطالعات حوزه اقناع اطلاعاتی سازگار است که گزارشگری مالی را ابزار تأثیرگذاری بر نگرش و رفتار سرمایه‌گذاران معرفی می‌کنند (Barati & Abdoli, 2018). همچنین پژوهش‌های مرتبط با کیفیت افشا نشان می‌دهد که ارائه اطلاعات قابل فهم و مرتبط، موجب کاهش عدم‌اطمینان ادراکی سرمایه‌گذاران می‌شود (Ayres et al., 2017; Zarei & Abdollahzadeh Shaghaghi, 2018).

یکی از یافته‌های مهم پژوهش، نقش معنادار افشای عملکرد منابع انسانی در افزایش مطلوبیت اقناع اطلاعاتی بود. این نتیجه نشان می‌دهد که سرمایه انسانی دیگر متغیری پنهان در گزارشگری مالی نیست بلکه به عنوان منبع خلق ارزش سازمانی مورد توجه ذینفعان قرار

E-ISSN: 3041-8933

گرفته است. مطالعات پیشین نیز نشان داده‌اند که گزارشگری مبتنی بر شهروندی شرکتی زمانی اثربخش است که عملکردهای انسانی، اخلاقی و اجتماعی سازمان در معرض افشا قرار گیرد (Hejazi & Nasiri, 2014; Ogola & Mària, 2020). افزون بر این، پژوهش‌ها بیان می‌کنند که توجه به حقوق کارکنان و توسعه منابع انسانی موجب افزایش تعهد و اعتماد ذینفعان نسبت به سازمان می‌شود (Rego et al., 2010).

نتایج پژوهش همچنین نشان داد که کارکردهای ساختار عملیاتی و حاکمیتی شرکت در گزارشگری شهروند–سهامدار نقش تعیین‌کننده‌ای در اقناع اطلاعاتی دارند. این یافته با نظریه‌های جدید حکمرانی مشارکتی همخوانی دارد که مشروعیت سازمانی را محصول تعامل شفاف میان شرکت و شهروندان می‌دانند (Dupuy & Defacqz, 2022). مطالعات مرتبط با اصلاحات حسابداری بخش عمومی نیز نشان داده‌اند که نهادینه‌سازی شفافیت اطلاعاتی در ساختارهای سازمانی موجب افزایش پذیرش اجتماعی و کارایی تصمیم‌گیری اقتصادی می‌شود (Jorge et al., 2020).

از منظر کیفیت گزارشگری، نتایج پژوهش تأیید کرد که افشای اطلاعات فراتر از استانداردهای رسمی حسابداری، نقش مهمی در افزایش اقناع اطلاعاتی دارد. این نتیجه با دیدگاه‌هایی همسو است که معتقدند ارجاع صرف به استانداردها بدون ارائه تبیین مفهومی، قابلیت فهم گزارش‌های مالی را کاهش می‌دهد (Avi, 2023). همچنین پژوهش‌های مرتبط نشان داده‌اند که شفافیت اطلاعاتی و دسترسی ذینفعان به اطلاعات معنادار از مهم‌ترین عوامل ارتقای اعتماد بازار سرمایه است (Azizizadeh et al., 2023).

یافته‌های این مطالعه نشان داد که گزارشگری شهروند–سهامدار می‌تواند عدم تقارن اطلاعاتی میان شرکت و ذینفعان را کاهش دهد. این موضوع با نتایج پژوهش‌هایی همسو است که بیان می‌کنند کیفیت بالاتر افشا موجب کاهش رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیریت و بهبود کارایی بازار سرمایه می‌شود (Hairston & Brooks, 2018; Wang et al., 2018). در چنین شرایطی، گزارشگری مالی از ابزار کنترل مدیریتی به مکانیزم اعتمادسازی اجتماعی تبدیل می‌شود.

در سطح کلان، نتایج پژوهش نشان داد که ادغام ارزش‌های اجتماعی در گزارشگری مالی، مشروعیت شناختی شرکت را افزایش می‌دهد. مطالعات حوزه شهروندی سازمانی نشان داده‌اند که همسویی میان ارزش‌های اعلامی شرکت و عملکرد واقعی آن، شرط اصلی پذیرش اجتماعی سازمان است (Carini et al., 2021; Zhang et al., 2023). همچنین پژوهش‌های حوزه گزارشگری پایداری نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که اطلاعات اجتماعی و زیست‌محیطی را افشا می‌کنند، از شهرت و اعتماد بالاتری در بازار برخوردارند (Hassan et al., 2020; Lu et al., 2015).

نتایج پژوهش حاضر همچنین با مطالعات مربوط به حقوق سهامداران همخوانی دارد. مفهوم شهروند–سهامدار بیان می‌کند که سهامداران دارای حقوق اطلاعاتی فراتر از مالکیت سرمایه هستند و گزارشگری مالی باید پاسخگوی این حقوق باشد (Dibadj, 2010). پژوهش‌های مرتبط با حمایت از حقوق سهامداران در بازار سرمایه نیز نشان داده‌اند که شفافیت اطلاعاتی و پاسخگویی سازمانی، نقش کلیدی در حفاظت از منافع آنان ایفا می‌کند (Mohammadi et al., 2024; Prisandani, 2022).

از منظر رقابتی، یافته‌های پژوهش نشان داد که گزارشگری شهروند–سهامدار می‌تواند مزیت رقابتی پایدار ایجاد کند. مطالعات راهبردی بیان می‌کنند که نوآوری و عملکرد مبتنی بر ارزش‌های اجتماعی، عامل مهمی در ایجاد مزیت رقابتی سازمان‌ها محسوب می‌شود (Farida & Setiawan, 2025). همچنین توسعه گزارشگری شهروندی به عنوان یکی از سازوکارهای پاسخ به فشارهای اجتماعی و نهادی معرفی شده است (Sharif Khafri et al., 2022).

افزون بر این، نتایج پژوهش با مطالعاتی که به نقش شهروندی شرکتی در توسعه پایدار اشاره دارند نیز همسو است. پژوهشگران نشان داده‌اند که مشارکت شهروندان در فعالیت‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری اجتماعی، اعتماد نهادی و تعامل اقتصادی را افزایش می‌دهد (Wu et al., 2022). در چنین شرایطی، گزارشگری مالی به ابزار پیوند میان شرکت و جامعه تبدیل می‌شود.

در مجموع، یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که گزارشگری مالی مبتنی بر رویکرد شهروند–سهامدار می‌تواند شکاف میان گزارشگری سنتی و انتظارات نوین ذینفعان را پر کند. این نتیجه با مطالعاتی همخوان است که تأکید می‌کنند تحول گزارشگری مالی نیازمند عبور از نگاه صرفاً فنی به سمت رویکردی اجتماعی، اخلاقی و مشارکتی است (Bracci et al., 2023; Millar & Searcy, 2020). همچنین چارچوب ارائه‌شده در این پژوهش با مدل‌های نوین طراحی گزارشگری شهروندی برای اقناع نیازهای اطلاعاتی ذینفعان همراستا می‌باشد (Abedi et al., 2025).

در نهایت، می‌توان بیان نمود که رویکرد شهروند–سهامدار نه‌تنها کیفیت گزارشگری مالی را ارتقاء می‌دهد بلکه به بازتعریف نقش شرکت در جامعه اقتصادی معاصر منجر می‌شود؛ شرکتی که مشروعیت خود را از طریق پاسخگویی، شفافیت و تعامل مستمر با ذینفعان کسب می‌کند (Hejazi & Hayati, 2017; Mohammadian & Se////////taish, 2018; Nwafor, 2021).

نخستین محدودیت پژوهش به ماهیت ادراکی متغیرهای مورد بررسی بازمی‌گردد؛ زیرا بخشی از داده‌ها مبتنی بر برداشت خبرگان و پاسخ‌دهندگان بوده و ممکن است تحت تأثیر سوگیری‌های شناختی قرار گرفته باشد. دوم، جامعه آماری پژوهش محدود به شرکت‌های بازار سرمایه بوده و تعمیم نتایج به سایر بخش‌های اقتصادی نیازمند احتیاط است. همچنین استفاده از روش پیمایشی در بخش کمّی ممکن است پیچیدگی‌های واقعی فرآیند گزارشگری سازمانی را به طور کامل منعکس نکند. محدودیت دیگر به نوظهور بودن مفهوم شهروند–سهامدار مربوط می‌شود که باعث کمبود شاخص‌های استاندارد برای سنجش تجربی این سازه شده است.

پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی به بررسی طولی تأثیر گزارشگری شهروند–سهامدار بر عملکرد مالی و غیرمالی شرکت‌ها بپردازند. همچنین توسعه مقیاس‌های استاندارد بین‌المللی برای سنجش گزارشگری شهروندی می‌تواند به غنای تحقیقات آینده کمک کند. انجام مطالعات تطبیقی میان کشورهای مختلف و نظام‌های حقوقی متفاوت نیز می‌تواند ابعاد فرهنگی و نهادی این رویکرد را روشن‌تر سازد. علاوه بر این، ترکیب روش‌های داده‌کاوی، تحلیل متنی گزارش‌های مالی و هوش مصنوعی در ارزیابی اقناع اطلاعاتی می‌تواند مسیر جدیدی برای تحقیقات آینده فراهم نماید.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد مدیران شرکت‌ها باید گزارشگری مالی را به عنوان ابزار ارتباط راهبردی با ذینفعان تلقی کنند نه صرفاً یک الزام قانونی. توصیه می‌شود سازمان‌ها افشای اطلاعات مرتبط با سرمایه انسانی، مسئولیت اجتماعی، حاکمیت شرکتی و پایداری زیست‌محیطی را در گزارش‌های مالی تقویت نمایند. نهادهای تدوین استاندارد نیز می‌توانند با طراحی رهنمودهای گزارشگری شهروند–محور، قابلیت فهم و اعتمادپذیری گزارش‌های مالی را افزایش دهند. همچنین آموزش حرفه‌ای حسابداران و مدیران مالی در زمینه ارتباطات اقناعی و گزارشگری ذینفع‌محور می‌تواند نقش مهمی در ارتقای کیفیت تعامل شرکت‌ها با بازار سرمایه ایفا کند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافعی وجود ندارد.

E-ISSN: 3041-8933

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

References

Abedi, R., Safa, M., Dianati-Deylami, Z., & Gholami-Jamkarani, R. (2025). Designing a corporate citizenship financial reporting model for effective persuasion of stakeholders' information needs. *Journal of Management Accounting Knowledge and Auditing*, *14*(56), 263-279. https://www.jmaak.ir/article_23695.html

Andersen, S. E., & Johansen, T. S. (2021). Corporate citizenship: Challenging the corporate centricity in corporate marketing. *Journal of Business Research*. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.12.061

Avi, M. S. (2023). Understandability of Financial Reporting Requires Comprehensive Explanations and Not Mere References to Accounting Standards or Reports Attached to Financial Reporting. *Journal of Economics, Finace and Management Studies*, *6*(4), 1-19. https://doi.org/10.47191/jefms/v4-i4-41

Ayres, D., Huang, X., & Myring, M. (2017). Fair value accounting and analyst forecast accuracy. *Advances in Accounting*, *37*(7), 58-70. https://doi.org/10.1016/j.adiac.2016.12.004

Azizizadeh, F., Rezaei, A., & Mobin, H. (2023). Investigating the challenges and barriers to accessing commercial companies' information by stakeholders. *Majles va Rahbord*, *30*(113), 253-287. https://nashr.majles.ir/article_525.html

Barati, S., & Abdoli, M. R. (2018). Designing a model and explaining the methods of persuasion in the quality of financial reporting disclosure with the biased motives of CEO's occupational acquisition of companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Valuatic and Behavioral Accounting Bimonthly*, *3*(6), 199-240. https://doi.org/10.29252/aapc.3.6.199

Bracci, E., Biondi, L., & Kastberg, G. (2023). Citizen-centered financial reporting translation: The preparers' perspective. *Financial Accountability & Management*, *39*(1), 18-39. https://doi.org/10.1111/faam.12298

Carini, C., Rocca, L., Veneziani, M., & Teodori, C. (2021). Sustainability regulation and global corporate citizenship: A lesson (already) learned? *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, *28*(1), 116-126. https://doi.org/10.1002/csr.2036

Daneshpazhooh, A., Safari-Graili, M., Moslemi, A., & Izadpour, M. (2024). Application of Action Research Approach in Providing a Framework for Narrative Accounting. *Journal of Accounting Knowledge*, *15*(2), 35-58. https://jak.uk.ac.ir/article_4190.html

Dibadj, R. (2010). Expressive Rights for Shareholders After Citizens United? *University of San Francisco Law Review*, *46*(2), 17-38. https://repository.usfca.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1296&context=usflawreview

Dupuy, C., & Defacqz, S. (2022). Citizens and the legitimacy outcomes of collaborative governance An administrative burden perspective. *Public Management Review*, *24*(5), 752-772. https://doi.org/10.1080/14719037.2021.2000254

Farida, I., & Setiawan, D. (2025). Business Strategies and Competitive Advantage: The Role of Performance and Innovation. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, *8*(3), 163. https://doi.org/10.3390/joitmc8030163

Granados-Sánchez, J. (2025). Sustainable Global Citizenship: A Critical Realist Approach. *Social Sciences*, *12*(3), 171-198. https://doi.org/10.3390/socsci12030171

Hairston, A., & Brooks, M. R. (2018). Derivative accounting and financial reporting quality: A review of the literature. *Advances in Accounting*. https://doi.org/10.1016/j.adiac.2018.10.003

Hashemi, S. A., & Mirzaei, M. (2016). Philosophical beliefs of financial reporting. *Accounting and Social Interests*, *6*(1), 81-98. https://jaacsi.alzahra.ac.ir/article_2364.html?lang=en

Hassan, A., Elamer, A. A., Fletcher, M., & Sobhan, N. (2020). Voluntary assurance of sustainability reporting: evidence from an emerging economy. *Accounting Research Journal*, *33*(2), 391-410. https://doi.org/10.1108/ARJ-10-2018-0169

Hejazi, R., & Hayati, N. (2017). Corporate Citizenship: From Concepts to Actions. *Accounting, Accountability, and the Public Interest*, *7*(1), 17-34. https://jaacsi.alzahra.ac.ir/article_2710.html

Hejazi, R., & Nasiri, S. S. (2014). Concepts of Corporate Citizen and Social Responsibility. *Accounting and Auditing Research*, *4*(4), 163-183. https://journal.alzahra.ac.ir/article_2015_93.html

Jorge, S., Nogueira, S. P., & Ribeiro, N. (2020). The institutionalization of public sector accounting reforms: the role of pilot entities. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, ahead-of-print. https://doi.org/10.1108/JPBAFM-08-2019-0125

Kruggel, A., Tiberius, V., & Fabro, M. (2020). Corporate Citizenship: Structuring the Research Field. *Sustainability*, *12*(13), 52-89. https://doi.org/10.3390/su12135289

Lu, Y., Abeysekera, I., & Cortese, C. (2015). Corporate social responsibility reporting quality, board characteristics and corporate social reputation: Evidence from China. *Pacific Accounting Review*, *27*(1), 95-118. https://doi.org/10.1108/PAR-10-2012-0053

Mahmoudkhani, M., Rahmani, A., Homayoun, S., & Niakan, L. (2021). Identifying the components of sustainability reporting in the insurance industry. *Valuatic and Behavioral Accounting Bimonthly*, *6*(11), 187-216. https://doi.org/10.52547/aapc.6.11.187

Millar, E., & Searcy, C. (2020). The presence of citizen science in sustainability reporting. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, *11*(1), 31-64. https://doi.org/10.1108/SAMPJ-01-2019-0006

Mobaraki, A., Tamimi, M., & Salehi, E. (2024). Extending the RA Theory to Determine the Appropriateness of Sustainable Reporting Instances under Green Corporate Citizenship Approach Strategies. *Journal of Accounting Knowledge*, *15*(3), 133-160. https://jak.uk.ac.ir/m/article_3634.html?lang=en

Mohammadi, M. M., Safari Gerayli, M., Shahri, M., Valiyan, H., & Dehdar, F. (2024). Towards a framework for the protection of citizen rights of capital market shareholders: evidence from Iran. *Qualitative Research in Financial Markets*, *16*(2), 310-330. https://doi.org/10.1108/QRFM-01-2023-0010

Mohammadian, M., & Se////////taish, M. H. (2018). A Model for Financial and Non-Financial Reporting of Banks: Through the Indexing of Corporate Citizenship Reporting. *Applied Research in Financial Reporting*, *7*(1), 43-70. https://www.arfr.ir/article_68835.html?lang=en

Moordui, S., Hejazi, R., Dessine, M., & Amiri, A. (2024). Expanding the contextual axes of sustainable intellectual capital reporting: Fuzzy inference evaluation of multi-sector subsets (k-fold). *Journal of Accounting Knowledge*, *15*(3), 87-110. https://jak.uk.ac.ir/article_3631.html?lang=en

Nwafor, A. (2021). Protection of shareholders class rights in company law. *International Journal of Law and Management*, *63*(5), 517-534. https://doi.org/10.1108/IJLMA-11-2020-0288

Ogola, F., & Mària, J. F. (2020). Mechanisms for development in corporate citizenship: a multi-level review. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, *5*(7), 109-137. https://doi.org/10.1186/s40991-020-00051-5

Prisandani, U. Y. (2022). Shareholder activism in Indonesia: revisiting shareholder rights implementation and future challenges. *International Journal of Law and Management*, *64*(2), 225-238. https://doi.org/10.1108/IJLMA-07-2021-0169

Rego, A., Leal, S., Cunha, M. P., Faria, J., & Pinho, C. (2010). How the perceptions of five dimensions of corporate citizenship and their inter-inconsistencies predict affective commitment. *Journal of Business Ethics*, *94*(1), 107-127. https://doi.org/10.1007/s10551-009-0252-4

Sharif Khafri, S., Safari-Graili, M., Givki, E., & Moslemi, A. (2022). Examining the impact of social pressure anomie on corporate citizenship reporting. *Valuatic and Behavioral Accounting Bimonthly*, *7*(13), 36-75. https://doi.org/10.52547/aapc.7.13.36

Shinkle, G. A., & William Spencer, J. (2012). The social construction of global corporate citizenship: Sustainability reports of automotive corporations. *Journal of World Business*, *47*(1), 123-133. https://doi.org/10.1016/j.jwb.2011.02.003

Soleimani Amiri, G. R., & Rasouli, N. (2017). Views of individuals active in the accounting profession regarding the adoption and application of International Financial Reporting Standards in Iran. *Empirical Accounting Research*, *7*(2), 1-24. https://jera.alzahra.ac.ir/article_2858.html?lang=en

Tore, I. (2017). Rethinking Agency Theory in Companies with Concentrated Ownership. *International Journal of Business and Management Studies*, *9*(1), 80-91. https://dergipark.org.tr/en/pub/ijbms/article/405197

E-ISSN: 3041-8933

Wang, T., Werner, E. M., Lin, Y., & Chang, H. (2018). The relationship between external financing activities and earnings management: Evidence from enterprise risk management. *International Review of Economics & Finance*, Accepted Manuscript. https://doi.org/10.1016/j.iref.2018.04.003

Wu, H., Carroll, J., & Denny, E. (2022). Harnessing citizen investment in community-based energy initiatives: A discrete choice experiment across ten European countries. *Energy Research & Social Science*, *89*, 130-147. https://doi.org/10.1016/j.erss.2022.102552

Zarei, Q., & Abdollahzadeh Shaghaghi, A. (2018). The relationship between information disclosure quality and external financing of companies listed on the Tehran Stock Exchange: The moderating role of firm growth and ownership structure. *Financial Management Outlook Quarterly*, *23*(3), 33-60. https://jfmp.sbu.ac.ir/article_95520.html?lang=en

Zhang, K., Zhang, X. e., & Xu, X. (2023). Discard the false and retain the true: the effect of hypocrisy on the cognitive legitimacy of social enterprises. *International Journal of Emerging Markets*, ahead-of-print. https://doi.org/10.1108/IJOEM-03-2022-0497